

DOMOVINA

Oglasi:

Za 1 mm × 60 inseratnega stolpiča mali 80 vinarjev, uradni 1-20 K, poslano, posmrtnice in reklame 2 K. Večkratne objave popust.

Izhaja vsak petek.

Upravištvo „Domovine“ v Ljubljani, Sodna ulica 6.
Uredništvo „Domovine“, Miklošičeva s. 16, Tel. 72.

Naročnina:

Mesečno 3 K, četrtletno 9 K, polletno 18 K, celoletno 36 K.

Pozdrav prijateljem „Domovine“.

Ob novem letu iskreno pozdravljam vse prijatelje in bralce „Domovine“ želeč jim vsa srečo v letu 1921. „Domovina“ je priprost in skromen list, vendar je vršila v preteklem letu važno nalogo.

Bila je predvsem glasnica resnice. Ni se zbal nikogar ne na levi ne na desni in je krepko posvetila v temne točke, kjer se je zbirala nevarnost za svobodo duha našega ljudstva.

„Domovina“ je bila krepka glasnica naše jugoslovanske državne ideje. Ona ve, da sreča države je tudi prospek njenega ljudstva in da vsak boj proti državi je boj proti ljudstvu. Vsaka škoda, ki jo država doživi, se plača iz žepa našega ljudstva. Zato zahteva „Domovina“ glasno priznanje zvestobe do naše domovine Jugoslavije.

„Domovina“ je skušala v svojem skromnem obsegu obvestiti narod o dogodkih v svetovni in državni politiki in mu dajati pouk v javnih zadevah. Prepričan sem, da bo to lepo nalogo dobro vršila tudi naprej.

Proti „Domovini“ je velik boj in gonja. Zakaj? Zato ker star pregovor pravi, da resnica v oči kolje. Danes bi radi preganjali vsakogar, ki bere „Domovino“. Vendar so ti preganjalci lahko prepričani, da so ide-

je, ki jih zastopa „Domovina“, močnejše in nezmagljive, tako da bodo pomedle vse protivnike.

Vsi vemo, da je napredek našega naroda gotov, če bode kmet napreden v svojem mišljenju in napreden v svojem gospodarstvu. Njemu bo torej posvečena glavna skrb „Domovine“. Pri tem pa se zavedamo, da je naš trgovec, naš obrtnik in naše razumništvo, nasejano med kmetiskim prebivalstvom, ogromna duševna in gospodarska moč, ki dopolnjuje kmetijski stan v veliko gospodarsko celoto. Eden mora drugega podpirati, da ne zapademo vsi skupaj glavnemu sovražniku vsega napredka, to je rimskemu klerikalizmu.

Vsled tega pozivljem vse dobro misleče, naj širijo „Domovino“ v vseh slojih našega ljudstva. Kolikor „Domovino“ v vasi, trgu in mestu, toliko svetlih luči, ki preganjajo temo, in katerih se bojijo nočne ptice in vsi oni, ki majo slabo vest.

Naj je ne bo napredne hiše brez „Domovine“. S tem pokaže odločno voljo, da se noče bratiti s temnimi elementi, ki bi radi razgnali našo mlado domovino in nas zopet zavedli v suženjstvo.

Sreča in napredek naše domovine je program „Domovine“ za letos in za vselej. — Dr. Žerjav.

Uprimo se odločno!

Krog novega leta obnavljajo naročnine za časopisje. Izid volitev je klerikalce silno oplašil. Zato so sklenili posebno vneto delati za klerikalne liste.

Ako bi se omejevali na agitacijo za svoja podjetja in se posluževali samo navadnih sredstev reklame in če bi pri miru pustili druge, nihče bi temu ne ugovarjal. V resnici je škof stopil na pot zlorabe s tem, da je uradno dal duhovščini ukaz, da mora delati za „Domoljuba“ in „Slovenca“. Do 31. marca morajo duhovniki poročati o izidu svoje akcije. Pri vizitacijah se bo posebno gledalo na to, kateri duhovni so storili „svojo dolžnost“. V pastirskem pismu se preklinja „Domovina“.

Kar je med duhovščino hlapcev, so ukazu dodali še svoje opazke. Veliko besed je bilo izgovorjenih s prižnice, grdih in ostudnih, veliko laži.

Za vse to je odgovoren škof Jeglič. On je premišljeno izzval ta žalostni boj. Ni je trohice, ki bi jo mogel najbolj zagrizen klerikalec očitati, da se je v naši državi zgodilo zoper vero. Vsaka stvar je stokrat ovržena. In vendar jo gonijo naprej in naprej.

Očividno hoče škof izzvati verski boj in razkol. Mi pa ostanemo v kljub nezasišanemu izzivanju mirni in bomo po svoje delali naprej. Vztra-

jamo na programu, da se politične stranke ne mešajo v verske stvari.

Priznati pa moramo, da ne bomo mogli več zadrževati odločnejših elementov, ki zahtevajo hujše mere. To končno tudi ni stvar politikov in strank. Mi si umivamo roke.

Vtis imam, da duhovščina še ne razume povsem, v kateri državi je. Še vedno se ne zanese, da to, kar je, ostane. Z našo državno idejo se mora vsak sprijazniti ali pa ga bomo strli. O tem je lahko prepričan. Kdor pa je tako daleč, ta ve, da ta država ne more biti klerikalna. Saj to ni Avstrija!

Klerikalna politika, ako pojde naprej, vodi v neogiben boj z državo. Mi se nič ne bojimo za izid. A prihranili bi radi ta boj narodu. Škof Jeglič izziva vsak dan in tira svoje podložnike v boj. Čudno je slišati, kako istočasno prosjači za zvišanje duhovskih draginjskih doklad. Ali naj glasujemo za višje dohodke onim, ki svojo uradno oblast zlorablajo za strankarstvo, ki odrekajo odvezo čitateljem nasprotnih listov, ki tulijo s prižnice in širijo laž o preganjanju cerkvi?

Odgovor ne izostane. Za enkrat pa moram na tem mestu pozvati na delo za naše napredne liste zlasti za „Domovino“ vse one, ki mislijo samostojno. Bili so že vse drugi časi, pa se klerikalcem ni posrečilo uni-

čiti naših listov. Bilo je to v Avstriji, kjer je vlada podpirala boj proti narodnim časopisom. V Jugoslaviji se ne bomo dali ugnati od klerikalnih kanonov, naj škof tudi baše molitvenike vanje. Ljudstvo se bo oprostil strahov, ki jih ni.

Ako vam duhovnik reče, da je pogubljen kdor bere „Domovino“, in da je s hudičem v zvezi, odgovorite mu, kjerkoli milo za drago. Recite mu mirno: Vi tega sam ne verjamete, kdor to verjame, je tepec. Ne bo ga duhovna, ki bo na to tožil, boste videli. Kadar so duhovni sami med sabo, se krohotajo na ves glas prismojenim ženskam in možem, ki se jih da tako oplasiti z zlaganimi strahovi.

Mi že nekaj časa mirno gledamo, kako se cerkveni uslužbenci igrajo z vero. Končno moramo vendar začeti se upirati. S samim prijaznim poučevanjem ne pojde. Lopova ne uženeš z milo besedo. Treba začeti vračati zob za zob. Ako se ne bomo ustavili, poreko jutri, da je večno pogubljen, kdor govori s kakim Srbom ali s kakim naprednjakom, ali da je gotov pekla, če ne prinese denarja za klerikalna društva. Odnehanji smo in odnehavali in potrpeči. Zadnje škofove zlorabe sodu dno izbijajo.

Zato moramo začeti z aktivnim bojem zoper politikujočo duhovščino, sicer bo same objestnosti znorela. Učimo torej vsakega, naj ne verjame, če mu duhovnik grozi s peklom, ako naroči „Domovino“ in druge napredne liste, in naj takim zločinskim duhovnikom reče v obraz: „Ne verjamem vam tega, to ni božji nauk, to je strankarska zloraba vere. Vi sami gotovo tega ne verjamete, o tem sem prepričan. Ako pa to verjamete, ste prismojeni.“

Klerikalci in Srbi.

Srbov se klerikalci boje kot vrag križa. Zato pa je vsega zla kriv Srb. Zadnji čas so po vsi deželi zagnali krik, da je škoda, da naši fanti delajo orožne vaje ali pa aktivno službo izven ožje domovine, da celo v Srbiji. Mi smo se za stvar zanimali in na merodajnih mestih izvedeli veliko stvari, ki jih je treba objaviti, da ljudstvo razvidi satansko hudobijo klerikalcev.

Pred vsem so mnogo govorili, da se s fanti slabo ravna. Mi smo vsak slučaj, o kojem smo izvedeli, ovadili in je začela preiskava. In res. V večini slučajev se je izkazalo, da je stvar izmišljena. V nekaterih slučajih se je našla kakšna surovina, ki je grdo psal vojake. Ko smo mi pod staro Avstrijo služili v Judenburgu, Wiener-Neustadtu, na Ogrskem, v Przemyslu, so se naše ravnotake surovine. Posebno pogoste so bile te prikazni pri 17. polku v Celovcu, kjer je bila od strani slovenskih šaržov vsaka druga beseda preklet Kristus hudi-

čev, preklet regrut in suvanje s kolbami. Take surovine so bile doma potlej klerikalni župani in priganjači. Torej surovine so povsod doma, tudi pri Kranjcih! Iz tega sledi, da treba več izobrazbe nam vsem Jugoslovanom! Vsled teh preiskav so visoke komande izdale ukaz, da se mora kaznovati vsako grdo ravnanje kar najstrožje.

Znano je, da razmerje med vojniki in oficirji nikjer ni tako lepo kakor pri srbski vojski. Kadar bodo vsi oficirji in šarži se navzeli duha juškaške vojske srbske, bo tudi v naši, zdaj skupni vojski vse v redu.

Ljudstvo bi raje videlo, da bi fantje služili bolj blizu doma. Vojaška uprava to želi sama in z njo mi vsi. To bo tudi veliko ceneje za državo. Pred dobrim letom je še bilo tako, Pa kaj se je zgodilo?

Kar je fantov služilo na koroški fronti, so se precej slabo obnesli. Saj vemo, da so pred Nemci zbežali. V Mariboru so se dali celo zapeljati boljševikom in kmalu bi bili še Maribor izgubili. Nazadnje je lansko pomlad prišlo do boljševiških nemirov. Tedaj je bila na krmilu klerikalna deželna vlada dr. Brejca in Remca, v Beogradu pa je bil vsemogočen dr. Korošec. Ne enega demokrata ni bilo na vladi. In kaj se je zgodilo?

Klerikalci so poklicali vojake na pomoč. Vojaki so stražili dr. Brejca, vojaki so stali v „Katoliški tiskarni“, da stražijo urednike „Domoljuba“, vojaki so bili v Trbovljah. Klerikalci pa so izrecno naročili, da morajo biti stražniki srbski fanti in ne slovenski. Rekli so, da so Slovenci nezanesljivi in da radi zbežijo. Srbski „krivoverci“ so branili Jegličeve ljudi! Tedaj je bila izdana takozvana „dislokacija“, t. j. razvrstitev vojaštva v državi. V Ljubljano so bili prideljeni za daljšo dobo naši fantje iz Macedonije, sami lepi krepki ljudje, pošteni trezni junaki. V Maribor so tudi dali Srbe iz daljnih krajev, ker so gotovi, da ti ostanejo zvesti in se ne dajo zapeljati od Nemcev. Precej naših fantov iz Slovenije je še lahko ostalo doma, druge čete pa so se začasno postavile v notranjost države.

Iz te neizpodbojne resnice je razvidno, kdo je kriv, da naši fantje ne služijo doma ali vsaj tako blizu, da bi jih večkrat mogli obiskati. Kriva je klerikalna stranka, ki se je bala kazni in jeze ljudstva in označila naše ljudi, da niso tako zanesljivi.

Kdo pa dela nezanesljive ljudi? Samo duhovščina, ki hujska proti državi. Naša država je močna, ker sloni na zdravi podlagi, je močnejša kakor stara Avstrija. Država bo na laški meji držala le zanesljive čete. Kakor hitro se prepriča, da so naši fanti zanesljivi in da podijo od sebe črne hujskače, bode se zlahka doseglo, da pridejo vse čete nazaj.

Razširjajte „Domovino“!

Proti komunistom.

Vlada je nepričakovano, ampak zelo energično nastopila proti komunizmu, ki se je tudi pri nas močno razpasel in postal — nevaren.

Naš komunizem je otrok ruskega boljševizma, ki je dovedel Rusijo na rob propada. Nikjer na svetu ni danes toliko gorja, toliko bede, pomanjkanja in lakote kot v Rusiji, kjer je nekdaj bilo blagostanje doma. Boljševiki so ljudstvu obljubovali svobodo in pravice, ko so pa prišli na površje in dobili oblast v svoje roke, so dali ljudstvu namesto svobode najhujše zatiranje in namesto pravice so vpeljali najhujše, naravnost nečloveške krivice, pod katerimi sedaj samo na tihem vzdihuje ruski narod, ker na glas se na Ruskem danes niti pritoževati ne sme, ker take ljudi pošiljajo boljševiki po najkrajši poti — na drugi svet.

Proti vojni in vojaštvu so bili ruski boljševiki, dokler niso prišli na vlado, sedaj pa noben narod na svetu ne trpi toliko od vojne in vojaštva kot ravno ruski narod, ker Rusija se mora še vedno vojskovati na vse strani, ona ima večjo armado kot jo je kdaj poprej imela in disciplina v boljševiški armadi je večja in težja kot v katerikoli drugi armadi, ker v boljševiški armadi vojaka ustrelje za vsako malenkost, za katero bi v vsaki urejeni armadi dobil samo kako neznan zaporno kazen.

To so same znane stvari, kakor je po vsem svetu splošno znano, da vladajo danes na Ruskem naravnost obupne razmere in da bi samo čudež mogel rešiti Rusijo. In vendar se je našlo tudi pri nas dosti brezvestnih ljudi, ki bi, navzlic temu, da dobro vedo kako je na Ruskem pod boljševiško vlado, hoteli tudi pri nas ustvariti enake razmere, dovesti tudi našo državo in naš narod na rob propada.

To so komunisti. Ne mislimo pri tem na one zapeljance, ki so verjeli lepim besedam brezvestnih agitatorjev in vrgli pri volitvah svoje kroglice v komunistične skrinjice. To so pač nerazsodni ljudje, ki so verjeli lepim besedam, ko bi pa imeli priložnost vsaj en dan preživeti v boljševiški Rusiji, bi gotovo takoj obrnili hrbet boljševizmu in njegovemu otroku pri nas, komunizmu. Žalostno je pač, da je glasovalo v Jugoslaviji za komuniste toliko ljudi, ampak velika večina teh ljudi je to storilo vendar samo zato, ker ni vedela, s kom ima opraviti in je verjela lepim geslom, ker resničnih svojih naučenov komunistični agitatorji nikomur niso povedali.

Zaskrbelo je pa ta agitacija merodajne kroge v državi in ti so se začeli natančneje pečati z njo. Kmalu se je videlo, da imajo voditelji naših komunistov prav črne naklepe. V dogovoru z ruskimi boljševiki in komunisti v sosednjih državah so hoteli izzvati nemire, nerede in državljansko vojno, kakor bi se še ne pričelo dovolj krvi in bi moral naš narod preživati kri zato, ker se tako hoče ruskim boljševiškim mogočnikom in njihovim agitatorjem med nami, ki jim gre samo za lastno korist, za tem, da bi iz splošnih razvalin našli kaj dobrega — za sebe. Usoda milijonov ljudi teh brezvestnežev nič ne briga, ti milijoni naj bi prelivali kri zato, da bi iznesli na površje te brezvestneže, ki bi iz prelite krvi ljudstva kovali — svoj kapital, kakor ga kujejo ruski boljševiški voditelji, ki navzlic lakoti in vsemu pomanjkanju v Rusiji dobro živijo, ker za njih njihovi valpeti že dobijo živila in vse druge potrebščine.

Da so se naši komunisti pripravljali na državljansko vojno, je bilo jas-

no, saj so v zadnjih dneh o tem že očitno govorili in dolžnost vlade je bila preprečiti te črne načrte Ljeningovih agentov, ker da ni vlada pravočasno nastopila z vso odločnostjo, bi danes tekla po Jugoslaviji kri in ljudje bi morilo kot na Ruskem. Seveda bi tudi v tem slučaju bili komunisti tako tepeni, da jim ne bi več prišlo na pamet izzivati državljanske vojne, ampak mnogo krvi bi preteklo in da se to prepreči, so pravočasno zaprli vsa shajališča komunistov, prepovedali izhajanje vseh komunističnih listov, vse shode in vsako komunistično agitacijo sploh, glavne voditelje so pa spravili na varno, kjer bodo lahko nemoteno mislili na revolucijo, državljansko vojno, ropanje in moritev — škodljivi ti voditelji niso več, ker so dobro čuvani.

Te vladne odredbe so dobro vplivale na vso razsodno javnost v državi, ki je bila že do grla sita brezvestne komunistične agitacije. Med komunisti samimi je pa tudi vse to izzvalo veliko zmedo, ker zapeljanci nočejo nič slišati o revoluciji in državljanski vojni. Celo med komunističnimi poslanci ni edinosti in iz komunističnega parlamentarnega kluba so izstopili že trije poslanci, ki se ne strinjajo s prevratnimi načrti nekaterih voditeljev.

Tako se je začelo čistiti ozračje in upati je, da se kmalu očisti popolnoma. Ko bo zapeljano ljudstvo spregledalo in spoznalo prave namene komunističnih voditeljev, ostane s temi voditelji še prav malo ljudi in s temi bo prav lahko delo, ako bi se jim slučajno zljubilo delati revolucijo po ruskem vzorcu.

! Naročite pravočasno !

Svetovna vojna

v slikah in pesmi začne izhajati
v „Domovini“.

„Svetovna vojna“ bo pereča zabavna satira na vse
one razmere, ki smo jih doživeli med vojno.

Dopisi.

Vozna pošta Kamnik-Motnik. Vse občine, ki ležijo ob meji bivše Štajerske, nimajo sedaj nobene zveze s Kamnikom, kjer je sedež glavarstva, sodnije, davkarije in kjer se nahaja najbližja železniška postaja. Dopisi državnih oblasti romajo pogosto daljno pot Kamnik-Ljubljana-Celje-Vransko-Motnik in obratno. Uradno poslovanje in uradno dopisovanje županstev, šolskih uradov in orožništva je s tem v znatni meri zadrževano, posebno v slučajih, ko je potrebna nujna rešitev. Vozna pošta, ki odhaja vsako jutro iz Motnika in se vrača opoldne preko Tuhinjske doline iz Kamnika, lahko v znatni meri ustreza zasebnim potrebam tamnošnjega prebivalstva, ker je vozarina s poštnim vozom, dasi visoka, še vedno nižja, kakor pa če bi si posameznik najel svoj lastni voz. Do zadnjih mesecev je prevažal pošto gostilničar Burkelca (Vidovec) iz Laz pri Zg. Tuhinju. Stara pogodba med njim in državno upravo je potekla. Država je razpisala prevažanje pošte z novimi pogoji glede državne podpore. Podpora je sicer znatno visoka, vendar zahtevajo vozniki iz Tuhinjske doline, oziroma iz Kamnika ali Motnika, še več. Demokratska stranka se je zanimala za vzpostavitev redne poštne vozne zveze med Kamnikom in Motnikom, ker uvideva potrebo te zveze in bi bilo s tem prebivalstvu v Tuhinjski dolini, v Špitaliču in Motniku ustrezno. Demokratska stranka se je obrnila na pošto ministristvo in obenem na pošto ravnateljstvo z nujno prošnjo, da se znova prične redna vožnja, toda državna poštna uprava je bila dosedaj mnenja, da je državna podpora, kakor je bila označena v razpisu, zadosti visoka za prevoz vsak dan nekaj malo uradnih dopi-

sov, pisemske pošte, denarnih pošiljatev in nekaj malo zavitek preko Tuhinjske doline. Stranka je tudi poštno upravo opozorila na to, da se pri prevozu potnikov ne izkorišča, ker so se pogosto dogajali slučajji, ko so vozniki poljubno drago zaračunavali prevoze posameznim osebam. Vozarina je bila v mnogih slučajih na kratke razdalje 10 do 15 km naravnost previsoka in pravica državne oblasti je, da višino vozarine strožje nadzira, ker redno vozno zvezo vzdržuje država, ne pa zasebnik. Znano nam je, da išče g. Burkelca najboljših odnašajev z gospodi iz vseh različnih uradov iz Kamnika. V sredstvih zbližanja ta mož ni bil menda nikdar posebno izbirčen, ker ga pozna vsa Tuhinjska dolina, prav posebno pa tisti, ki so imeli z njim kdaj kaj več opravka, da je to tiste vrste mož, ki mu na kmetih pravilno, da ima v sebi mnogo napihnjene bahavosti, pa malo možatosti in prav nič značaja. S tem hočemo pribiti potrebo, da se novi okrajni glavar v Kamniku pri določitvi cen za vožnje s poštnim vozom ozira na želje tuhinjskega prebivalstva, ki ne-prenese poljubno visokih cen, kakor bi se zdelo dobro za žep poljetniku ali pa posameznim njegovim voznikom. Farovži in farovski bujskači izrabljajo po svojih starih manirah ta slučaj proti državi in pravijo: «Kar nam je dala bivša Avstrija, to nam je vzela Jugoslavija!» Marsikaj je bilo pred vojno poceni. Vožnja iz Ljubljane v Zagreb je pred vojno stala 12 kron, danes stane nad 200 kron. Lahko bi rekli, kar nam je Avstrija dala, to nam je vzel železniški minister dr. Korošec in njegova Slovenska ljudska stranka. Vsak pameten človek in razumen gospodar pa dobro ve, da preko svojih dohodkov država ne sme imeti mnogo več izdatkov, ako noče iti na boben,

in ako nočemo v gospodarstvu postati hlapi francoskega ali ameriškega kapitala. Nova država še nekaj let ne bo gospodarsko urejena in še nekaj let se bo treba sprijazniti z mislijo, da od države ne smemo nemogočih stvari zahtevati. Nesmiselna je trditev in zahteva od države, država naj ne pobira nobenih davkov, vse pa naj da, kar prebivalstvo zahteva. Menimo, da je dolžnost orožništva, da take podle protidržavne hujskarije, ki prihajajo iz farovžov, zasleduje in naznanja primerni oblasti. Zelja nas vseh pa je, da se v doglednem času vozna pošta med Kamnikom in Motnikom vzpostavi.

Ali je «Domovina» kriva? (Dopis z dežele.) Na praznik Sv. Štefana napravila je duhovščina velikansko reklamo za svoje cigansko časopisje («Večerni list», «Domoljub») obenem pa proti «Domovini». Ker bo de to rovarenje proti «Domovini» od strank duhovščine na priznici povsod enako (Škofova okrožnica), zato opustim ime naše vasi in tud ime župnika, ker ga poznam kot zmernega duhovnika, ki mora delati, kar mu škof predpisuje. Da je «Domovina» vzrok, da nima klerikalna stranka več tiste moči kakor v rajni Avstriji, to z veseljem poudarjam; vsled tega je tako hudo pri tej gospodi, povdarjati pa moram, da se vaša oblast ne porrne v.č., tista korupcija in skubenje kmeta je minula za večno. Bolj ko kričijo po priznicah čez «Domovino», bolj kmet spregleduje, da je ona njemu v korist, in se vam smeje. Mi kmetje pa, ki smo bili do ustanovitve naše države Jugoslavije brez vsakršnih pravic, mcramo paziti, da se «Domovina» še bolj razširi med nami, ker s tem se izkažemo hvaležnega «Domovini», ki se bori za naše pravice. Kmet, naj ti bode za nauk: kar tebi ni všeč in po volji, čez to zabavljaš, kar pa našim nasprotnikom ni všeč, čez to oni zabavljajo, točaj pošlji takoj naročnino za «Domovino». Po mnenju naših duhovnikov glasom nedeljске pridige je «Domovina» vzrok vsega hudega, namreč za duhovnike, ker pa kmetje nimamo priznic, da bi tudi naše mnenje povedali, zato imamo «Domovino» ter se usojamo vprašati naše duhovnike: Ali je «Domovina» vzrok, da se je začela leta 1914. ona ostudna vojna, v kateri se je ljudstvo tako «pokvarilo» v vašo škodo? Ali je «Domovina» vzrok, da se je škof Jeglič pregrešil proti 5. božji zapovedi, ko je na poboj pozival fante in može? Ali je «Domovina» vzrok, da so bili može odvzeti od svojih družin in mladeniči od svojih staršev? Ali je «Domovina» vzrok, da je dr. Pegan govoril one besede, ko so ustrelili kmeta Brenceta iz Dovjega: «Ni ga škoda?» Ali je «Domovina» vzrok, da so od klerikalnih prvakov postavljeni komisariji brez srca rekvirirali živino in žito od našega kmeta za sramotno ceno? Ali je «Domovina» vzrok, da duhovniki niste imeli takrat nobene pridige o tej krivici, ki se je godila kmetu? Ali je «Domovina» kriva, da niste celo vojno niti enkrat pridigali, da je uboj in rop greh, četudi je vojna? Ali je «Domovina» kriva, da so duhovniki dali po nekod vse cerkveno premoženje za vojna posojila, da so sedaj vse blagajne prazne? Ali je «Domovina» kriva, da morate sedaj za vsak vinar beračiti, ljudstvo pa ne da, ker se boji, da denar zopet ne izgine, itd.? Gosp. duhovniki, te vprašanja natančno preberite in videli boste, da ste veliko pripomogli sami, da živino v takih razmerah; imeli ste naše ljudstvo v rokah, takrat bi se z vso vnemo oprijeli prave vzgoje in

bil bi danes raj. Ali takrat ga niste vzgajali za poštenega človeka, pač pa za živinčeta klerikalnim oderuhom in mogotcem. «Domovina» pa je vzrok, da je ljudstvo spregledalo, kdo mu hoče dobro, zato se je obrnilo od vas, zato pa tako jamranje v klerikalnem Jeruzalemu. Nauk: Naročimo takoj «Domovino, in priporočajmo jo našim prijateljem.

Iz Gorenje vasi. Krajevna organizacija Jugoslovanske Demokratske stranke v Gorenji vasi ima v nedeljo dne 9. januarja 1921 ob 3. uri popoldne v hiši Martina Brenca (v Pestoti) redni občni zbor. Člani in članice se tem potom vnovič vabijo, da se zborovanja zanesljivo udeležijo!

Cerkljanom. Prva in zadnja beseda o naši šoli. Ko je moj tast g. Andrej Vavken leta 1857. nastopil službovanje v Cerkljah, se je valjala šola v razdrapanih prostorih stare mežnarije in prejšnje polzrušene Boršnikove hiše. Šolski obisk ni bil obvezen, vendar je dohajalo z vseh strani celo iz Olševka — toliko otrok, da so morali sezidati lastno šolsko poslopje, ki so ga otvorili leta 1860. Čim bolj se razširja omika, tembolj se množe tudi potrebe, ki jim človek skuša zadostiti s primernimi sredstvi. Le človeku na najnižji stopnji zadošča, da potolaži glad in si ugaši žejo. Ljudem na višji stopnji omike se pojavljajo zahteve duha, ki jih imenujemo kulturne potrebe. Tem slednjim primeroma se je naša šola razširjala stopnjevale na dvo- in trozrednico, ki so ji pridejali še pod Vavknom četrti in peti razred. Naravno, da so morali Cerkljani utrpeli ogromne stroške za prizidavo polovice šolskega poslopja in lastne šole na Šenturški gori. Zmogli so velika bremena mirno in trezno premišljeno, ker jih nihče ni hujškal; naj pa bi se tedaj znašel kak Viktor Turk, — pa ubogi Vavken, kmet in ostalo učiteljstvo. Z ozirom na potrebe časa, koristi občine in socialni položaj učiteljstva, smo predlagali ustanovitev šestega razreda in posebnega gorskega oddelka. Da bomo med razumniki naleteli na tak skrajni odpor, se nam še sanjalo ni. Jaz sam sem ovrnel vse ugovore, ker so bili popolnoma neutemeljeni in večinoma neresnični, kar je morala šolska oblast tudi vpoštevati. Razširjenje šole ne stane Cerkljanov niti vinarja (najmanj pa kaplana g. Turka, ki je v Cerkljah od danes do julija). Gg. Grantec, Petrovc in Zelnik Miha bodo toliko poštene in vam bodo kot člani krajnega šolskega sveta to radi volje potrdili. Res, da je proračun letos nekoliko večji, a to samo zato, ker stane kladra drv 500 K. Zaradi preosnovane šole pa se ne kuri nič več, nič manj kot zadnjih 21 let. Naredimo še račun z učiteljstvom, ki ga plačuje vsa država, ne pa cerkljanska občina. Če vzamemo za osnovo 15 milijonov državljanov, tedaj pride od vsega cerkljanskega učiteljstva na osebo mesečno 17 stotink enega vinarja. Kjer je pri hiši deset oseb, pride na vse: mesečno eden in pol vinarja. Vsa občina plača tedaj za domače učiteljstvo letno okroglo 60 kron, jaz sam pa sem izjavil krajnemu šolskemu svetu, da prepučam svoj zaslužek za vodstvo in urejevanje matice domači solarski knjižnici letno 600 kron, s čimer so vam tedaj povrnjeni vsi prispevki za naše učiteljstvo. Od nove učne osebe plača vsa občina približno letnih 8 kron. Kogar tišči domači učiteljski davek, naj pride k meni in prav rad mu ga povrnem v popolnem znesku. Vsakomur pa sem pripravljn plačati nagrado 1000 kron, če mi dokaže, da moje trditve niso resnične. Kar se pa časopisov tiče, vam javljam, da odgovornega urednika «Domovine» in «Kmetijskega lista»

za vsako neresnico lahko tožite, mene že celo, ker sem toliko pošten, da svoje dopise podpisujem, nasprotno se pa zaveda katoliško urejevanje «Domoljub», da se zbira okrog nje- ga premnogo katoliških ljudi, ki tako nesramno lažejo in obrekujejo, da si ne upajo podpisavati svojih dopisov; za odgovornega urednika pa so si izbrali državnega poslanca profesorja Sušnika, ki s svojo akademsko in poslaniško častjo stoji kakor plot pred rjovečimi psi, varujoč jih naše opravljene brce. Ven z imeni, sicer bomo res mislili, da ste izšli iz kake šole, ki vstvarja «barabe», zavedam se pa, da te šole ni na Gorenjskem. Tisočeri mojih učencev so priča mojega dela in le žalostno bi bilo, če si puste dopasti, da sem jih vzgojil v «barabe», kakor trdi «najboljši», najbolj krščanski in katoliški in «najresnicoljubnejši» slovenski list, takozvani «Domoljub». (?) Vem, da Kristus ni lagal in vendar so ga farižeji križali, vem tudi, da premnogo njegovih naslednikov ostudno laže, a jin tudi ne križajo. Več po potrebi. Josip Lapajne, nadučitelj in posestnik.

Nov prerok. Poročajo nam: Nova Johanca ali kali? Tam doli pri Ljubljani imate nekega človeka, ki je že večkrat bil na onem svetu in so mu vse tamošnje razmere prav dobro znane. Božja volja mu omogoča, da se vrača med navadne zemljane in posreduje med njimi v prid zamrlim. Seveda rabi v izvrševanje svojega nadnaravnega poklica gmotnih podpor v blagu in denarju in tira duševnooslabele naravnost v blaznost. Svojih žrtev išče največ v osamljenih gorskih krajih, kjer so ljudje zelo podvrženi vražam. Najhujše posledice so se pokazale v Korkri pri posestnicah Sl. Domači hčeri je umrl nezakonski otrok, katerega oče je podlegel neki bolezni v ruskem ujetništvu. Seveda se je bil «novi prerok» tudi z njima sešel na onem svetu in ji po njem poslal raznih naročil, vsled česar je vsa družina (gospodinja, sestra in mati) že napol ali popolnoma zblaznela. V najhujšem mrazu letajo zgubljene re- ve po zasneženem pokopališču, škrope ga z blagoslovljeno vodo, pobile so mačke in psa, ju slovesno pokopale in ob grobu moliše rožni venec, pastirja pa so nagnale s sekiro, ker se je protivil molitvi ob mrhovinah. Prerok, ki večkrat tudi sam pride v Korkro, zganja hudiča, zvoneč s kravjim zvoncem okoli hiše, zagovarja prašiče itd. Oblasti opozarjam, da izsledite sleparja!

Gospodarstvo.
Državna elektrifikacija.

Na kratko smo že omenili, da je ministristvo gradjevin izdelalo projekt zakona o podražavljenju električne proizvodnje in uporabe električne sile. Oče projekta je minister Joca Jovanović in zatrjuje se, da je sodelovalo tudi združenje inženjerjev in arhitektov v Beogradu. Osnovno načelo zakonu je, da ima država prvenstveno pravo pri gradbi električnih naprav na suhem in na vodi za proizvodnjo in razvijanje električnega toka. Država bi imela po tem načrtu pravo eksproprijacije vseh tudi že obstoječih električnih naprav in pravic proti odškodnini. Kot najvišji posvetovalni organ v vseh vprašanjih te stroke se ima ustanoviti Državni Elektrotehnički Svet, ki bi bil sestavljen iz zastopnikov različnih ministrstev in trgovskih, industrijskih, obrtnih, zemljedelskih in delavskih zbornic. Kot kontrolni organ za uporabo dohodkov od električnih naprav, bi se ustanovila pri ministristvu trgovine in industrije elektrotehniški finacijski odbor, ki

bi sestajal iz delegatov vsake grupe, ki bi kreditirala za gradnjo ali eksploatacijo kakega državnega elektrotehniškega podjetja.

O tem zakonskem načrtu je razpravljala stalna elektriška komisija v Ljubljani na svoji plenarni seji dne 4. t. m. Komisija pozdravlja misel, da se uprava električnih naprav ne sme voditi zgolj iz privatno-kapitalističnih vidikov, temveč se morajo pri teh podjetjih velikega gospodarskega značaja varovati javni interesi. Glede načrta samega pa je komisija mnenja, da bi bil zakon v tej obliki preuranjen. Predno more in sme prevzeti država v svoje roke monopolno upravo električnih naprav, kakor jo predvideva zakon, mora predhodno ustvariti podlago tej upravi. Ze za izdelavo generalnega načrta za elektrifikacijo je predpogoj, da se pripravi preje kataster naravnih in drugih sil, ki pridejo v poštev za produkcijo električne sile. pregled o konzumu po točasnih potrebah in po bodočem razvoju, po potrebah pokrajin itd. Treba bo torej dolgotrajnega dela, za katera je treba številnega izkušenega tehničnega osebja, ki ga danes še nimamo.

Vsa današnja električna podjetja so izšla iz privatne inicijative in so še danes v privatni ali samoupravni gospodarski upravi. Komisija je mnenja, da je tudi pri nas neobhodno potrebna privatna inicijativa in udeležba privatnega kapitala: v pospeševanje vodilne misli zakona smatra komisija kot umestno, da se pri- tegne, dokler ne more država sama graditi električnih naprav privatni kapital, da bi bilo mogoče razviti električno industrijo. Tudi pri nas na Slovenskem imamo mnogo vodnih sil. Ako bi te sile vporabili za elektrifikacijo naše dežele, bi mogel imeti vsak obrtnik v mestu in na deželi električno gonilno silo. Mala obrt in industrija se bo mogla pri nas šele s pomočjo elektrike razviti. Zaradi tega je zakonski načrt o elektrifikaciji jako važen in treba se bo brigati, da ne bo oviral, ampak da bo ustvaril najboljšo podlago za razvoj te industrije.

— Za znižanje cen živine se zavzema- jajo klerikalci. V Beogradu so ostro nastopili za popolnoma prost uvoz usnja. S tem bodo uničeni, ker za eno našo krono dobiš štiri avstrijske krone, vsi usnarji, padle pa bodo zlasti cene kož, ker bodo nanje pritiskale inozemske cene usnja. S tem pade tudi cena živini. Mi to navajamo le v dokaz, kako kratko mislijo klerikalci.

— Premog bi radi podražili kleri- kalci in še nekateri kratkovidneži, ki brez preudarka podpirajo zahtevo trbovejskih delavcev po 134odstotnem zvišanju mezd. Noben bistven povišek mezd ni mogoč brez poviška cen premoga. S cenami premoga gredo pa cene vseh izdelkov navzgor. Ze zapiramo tovarne, v Jese- nicaah odpuščajo delavce, ker je pri nas delo predrago. Mi smo mnenja, da se revnejšim delavcem v Trbovljah lahko doda, da morejo živeti, a onim, ki popivajo in zapravljajo, nič. Večno višanje mezd in cen mora nehati, če noče vrag vzeti vsega. Dra- ginja mora navzdol, ne pa navzgor.

— Monopol sladkorja. Demokratska stranka je z uspehom nastopila proti nameravani uvedbi monopola na sladkor in preprečila, da bi monopolna razprodaja sladkorja prešla v roke bančnega sindikata. Kakor pa se sedaj javlja iz Beograda, finančno ministristvo vendarle očee sladkor monopolizirati. Finančni minister se je obrnil na upravo monopolov z vprašanjem, če je pripravljena prevzeti v svojo upravo tudi sladkor. Uprava se je principiijelno izjavila za to, in sicer za polovico manj-

šo provizijo, kakor jo je zahteval bančni sindikat.

— Eksploatacija petrolejskih vrelcev na Hrvatskem. Narodna banka d. d. v Zagrebu je stopila v zvezo z angleško-saksonsko petrolejsko družbo v Londonu in je v zmislu dogovora z državo ustanovila v Zagrebu Jugoslovansko petrolejsko delniško društvo s sedežem v Zagrebu. Družba ima namen, ekspl- atirati petrolejske vrelce. V koncesiji podeljena površina obsega 2400 kva- dratnih kilometrov. Osnovni kapital znaša 50 milijonov kron. Država parti- cipira v glavnici s 25 %, ne da bi polo- žila kak kapital. Društvo je uclanje- no tudi v velikem petrolejskem koncer- nu Royal Dutch in Shell v Londonu.

— Nova kartonažna tovarna. V Karlovcu je pričela obratovati karlov- ška industrija za izdelovanje kartona in umetnega cvetja.

— Olajšave pri izvozu poštnih pa- ketnih pošiljk v inozemstvo. Izvozne pošiljke z blagom domačega izdelka ali iz preostega prometa kraljevine, se lahko predajajo pri vseh poštah v kra- ljevini V krajih, kjer so carinarnice, oskrbujejo zacarinjenje pošiljateljeli sa- mi, ki potem pošti predajajo že zaca- rinjene in plombirane pošiljke. Carin- ske poštne napovedi, ki spremljajo iz- vozne poštne pošiljke, opremljajo ca- rinarnice z opombo: „Prosto za izvoz“. Šele potem kadar pošta dobi tako pošiljko, jo bo mogla odpraviti v ino- zemstvo. V krajih, kjer ni carinarnic, sprejemajo izvozne poštne pošiljke on- dotne pošte in jih odpravljajo na naj- bližjo pošto, kjer je carinarnica. Carin- ski uradniki potem na tej pošti pošilj- ke zacarinijo.

— Jugoslovansko-italijanska komora v Rimu. Jugoslovansko-italijanski tr- govski komite, ki ima svoj sedež v Ri- mu, pripravlja za najbližji čas sestane- nek trgovskih in industrijskih društev Italije in Jugoslavije, na katerem naj se položi temelj za jugoslovansko-itali- jansko trgovsko zbornico v Rimu.

— Pomanjkanje mleka v Nemčiji. Nemško časopisje nadaljuje prinašati štatiistične podatke o potrebi in konsumu mleka v posameznih večjih mestih, da s tem dokaže nemožnost Nemčije, izpolniti ententino zahtevo po oddaji 640 tisoč molznih krav. Mesto Hamburg je podalo sledečo sliko: leta 1911 se je konsumiralo dnevno 356 tisoč litrov mleka. V letih 1915 in 1916 je dnevni konsum padel na 305 tisoč litrov in le- ta 1918 na 60 tisoč; Od leta 1918 je konsum omejen samo na dojenčke, no- seče žene in bolnike. Danes znaša potre- ba za bolnike in dojenčke dnevno 98 tisoč litrov, na razpolago ga je pa samo 74 tisoč. Otroci od 3 do 6 leta ne dobe skoro nobenega mleka alj pa samo surogate. Odrasli preko 6 let ne dobe sploh nikakega mleka.

Politični pregled.

V par dnevih se zopet sestane ustavotvorni. skupščina, da nadalju- je svoje delo. Najpoprej se pa mora spopolniti Pašičeva vlada,

ki je za sedaj sestavljena samo iz radikalcev in demokratov, štiri mi- nistrstva so pa še nezasedena in za njih pridejo v prvi vrsti v poštev bosanski muslimani, morda pa tudi še kaka druga stranka. Veliko na- pako so storili zemljoradniki (kmet- ski poslanci), ki niso hoteli vstopiti v vlado, četudi bi na ta način naj- bolje in najložje zastopati koristi kmeta. Storit i pa niso hoteli tega sa- mo zato, ker mislijo, da bodo dobili — ako ne bodo na vladi — pri prihodnjih volitvah še več poslan- cev. Seveda, kritizirati je ložje kot delati in kmetška stranka se je res prav slabo vpeljala v naše javno življenje.

Spopolniti je tudi mesto ministra finance, ki je

po smrti Koste Stojanovića

postalo izpraznjeno. Pokojni finanč- ni minister dr. Kosta Stojanović je

bil izredno sposoben, delaven in pošten mož in zato je njegova nenadna smrt izzvala v vsej državi resnično, globoko žalost. Ker je bil pokojni Stojanović demokrat, bo tudi njegov naslednik iz te stranke. Imenujejo se do sedaj trije kandidati: dr. Voja Veljković (ki je pa baje že odklonil), dr. Voja Marinković in dr. Milan Marković, znan finančnik, ki je že bil minister financ v prejšnji Srbiji.

Vsa naša javnost stoji še pod vtisom vladnih ukrepov

proti komunistom,

ki so pripravljali prevrat in državljansko vojno, pa jim je vlada še pravočasno stopila na prste, zaprla njihova shajališča, prepovedala izdajanje njihovih hujskajočih časopisov in sploh prepovedala vsako komunistično agitacijo. Te vladne odredbe se splošno odobravajo, ker ono, kar so uganjali v zadnjem času komunisti, je presegalo že vse meje, ono, kar so pripravljali, je bilo pa naravnost zločinsko, ker krvi je teklo že dosti in ruskih boljševiških razmer si pri nas nobeden razumen človek ne želi, te razmere bi radi pri nas ustvarili samo brezvestneži, ki pričakujejo od tega koristi za sebe, ker tudi od največje nesreče inajo posamezniki lahko koristi, za ljudstvo, ki bi pri tem irpelo, pa tem brezvestnežem nič ni. Kako slabotni so komunisti pri nas v resnici, se vidi najbolj iz tega, da so sprejeli vse ostre vladine odredbe popolnoma mirno in se niti ganili niso!

Z ozirom na razmere, ki so zavladale na Grškem s povratkom na prestol kralja Konstantina, so se pojavili v javnosti razni glasovi

o novi delitvi Balkana

in sicer na škodo Grčije, ki naj bi izgubila večji del pridobitev na ozemlju ob Egejskem morju — v korist Jugoslavije in Bolgarije. Govori se, da bi se to izvršilo na ta način, da bi Jugoslavija dobila Solun, Bolgarija pa Kavalo. Da bi to bila pametna in pravična razdelitev ozemlja ob Egejskem morju, o tem ni dvoma, ali nam se zdi, da te kombinacije nimajo prave podlage. Francija in Anglija sta gotovo hudi na Grčijo in ji bosta tudi škodovali na marsikak način, ampak na to, da bi odvezli Grčiji Solun in Kavalo, ni resno misliti, četudi bi Grki to radi svoje nehvaležnosti zaslužili. Ampak verjetno je, da bo nov položaj, ki je nastal na jugovzhodu Evrope po povratku kralja Konstantina, pospešil ona stremljenja, ki gredo za tem, da se ustvari med Jugoslavijo in Bolgarsko pristrčnejše razmerje, ki lahko privede tudi do tesnejše zveze med obema državama.

V avstrijski narodni skupščini je bilo te dni govora tudi

o razmerju med Avstrijo in Jugoslavijo

in vodja avstrijskega zunanega urada je izjavil, da upa na boljše sosedske odnose med obema državama, odkar je rešeno koroško vprašanje. On se je pa pri tem temeljito zmotil, posebno ker je omenil ravno koroško vprašanje, ki ga mi ne smatramo za rešeno in ga kot takega vse dolej ne bomo smatrali, dokler ne pripade slovenski del Koroške nam. Ravno koroško vprašanje je največja ovira za izboljšanje odnosov med našo državo in Avstrijo in ker ima zadnje, odločilno besedo v koroškem vprašanju še vedno pariška konferenca, ki se do sedaj še ni izjavila, morajo biti Avstrijci pač še vedno na topripravljeni,

da se koroško vprašanje reši drugače, kakor si oni to zamišljajo. Ako bodo v Parizu enkrat tudi nasproti nam pravični, se ne bodo ozirali na goljufivi plebiscit, ki ni bil pravi izraz volje koroškega ljudstva, temveč bodo prisodili ono, kar je našega, nam, potem bomo lahko govorili tudi o izboljšanju naših odnosov do naše severne sosedice, Avstrije. Avstrijski Nemci naj torej potrpijo do rešitve koroškega vprašanja, ki nikakor še ni rešeno.

Zaradi bogate Besarabije, ki so jo Rumuni odtrgali od Rusije, je še dolgo

razmerje med Rumunijo in Rusijo zelo napeto

in zadnje dni poročajo o zbiranju ruskih čet ob Besarabski meji, kakor tudi o rumunskih vojnih pripravah. Oborožen spopad je verjeten, ker ruskim boljševikom je — kakor se iz marsikaterih znamenj vidi — do tega, da vodijo vojne, ki jih vzdržujejo na površju. Mogoče je pa tudi, da je vse to samo rožljanje z orožjem, ker v vojni s Poljsko so bili boljševiki premagani in se bodo morda premislili, predno začnejo z novo vojno.

Badnjak.

Včeraj so slavili naši pravoslavni bratje badnji dan (božični večer) z iskrenim in globokosimboličnim običajem. Badnji dan slave Srbi v veselju, med streljanjem, pevanjem narodnih pesmi, plesanjem kola in sežiganjem «badnjaka», t. j. velikega suhega panja ali štorja, katerega gredo iskati v zimskotih šumo. V Srbiji na kmetih gredo seljaki celega sela v šumo, tam poseka vsak za svojo hišo velik panj, ta panj neso domov ter ga svečano polože na ogenj, kjer gori vso noč. Z žitnim zrnjem in koruzo gospodar v prisotnosti cele porodice poškropi panj, želi družini srečo in zdravje, nakar prično radostno praznovati božič.

Po mestih se je ta navada spremenila v toliko, da odneso iz šume domov samo suho hrastovo vejo, okrašeno z raznimi stvarmi.

Tudi v Ljubljani so včeraj popoldne priredili naši bratje badnjak. Častniki in moštvo ljubljanske garnizije so se po 12. uri zbrali v vojašnici kralja Petra I. na Poljanah. Med sviranjem godbe dravske divizije so z zastavami na konjih in vozovih odšli v tivolski gozd po badnjak. V gozdu so med streljanjem pušk odsekali več velikih hrastovih vej. Za vsako vojašnico in višjo vojaško oblast so določili po en badnjak, katerega so okrasili z zastavicami in jabolki, zavitimi v raznobarni papir. Ko so bili badnjaki gotovi, so častniki in moštvo ob sviranju macedonske «gajde» (dude) in pripripih goslačev zaplesali veselo kolo.

Z okrašenimi badnjaki se je nato med sviranjem godbe vrnila vojaška povorka v mesto, najprvo pred komando dravske divizije, kjer so izročili prvi badnjak med plesanjem kola na cesti, kar je privabilo mnogo gledalcev. Pred stanovanjem generala Dokića v Miklošičevi ulici so zaplesali v drugič kolo ter generalu izročili badnjak. Bili so pogoščeni. General sam je stopil v kolo svojih vojakov ter veselo z njimi igrail.

Zelo slikovita je bila svečanost badnjaka v artilerijski vojašnici. Povorka z badnjaki je po Dunajski cesti prispela v vojašnico. Na dvorišču je bilo zbrano moštvo artilerijskega polka. Na sredi dvorišča je gorel ogenj. Povorka je poveljniku polka

izročila badnjak. Polkovnik Marković, kot poveljnik je poškropil badnjak trikrat z žitnimi zrni in koruzo ter držec badnjak v rokah častital vsemu moštvo «sretan božič, srečo in zdravje». Po častitki je položil badnjak na gorečo grmado. Vojaki so navzoče, tudi civilno prebivalstvo, skromno pogostili ter nato zaplesali kolo. Iste svečanosti so se vršile potem v belgijski vojašnici in v vojašnici kralja Petra I. na Poljanah. —

Maribor, 6. jan. Praznovanje pravoslavnega badnjaka v Mariboru se je razvilo v pravo jugoslovansko manifestacijo. Maribor je videl prvič, kako praznujejo bratje Srbi svoj božični večer. Na tisoče ljudstva je z nestrpnostjo pričakovalo prihoda sprevoda. Badnjak je prišel ob pol 15. uri. Sprevod je odšel iz artilerijske vojašnice v vojaško realko, kjer so nasekali badnjake, ki jih je vozilo šest belcev. Na glavnem trgu, kjer je pričakovalo na tisoče ljudstva sprevod, se je vršil slovesen sprejem. V imenu Jugoslovanske Matice je častital srbskim bratom za božične praznike odvetnik dr. Müller, ki je pri tej priliki opozarjal brate Srbe na naš še neodrešeni narod, kar kali nemoteno veselje današnjega praznika. Za pozdrav se je zahvalil poveljnik 45. pp., ki je naglašal, da srbski narod dobro pozna težnje bratov Slovencev, zlasti pa razmere na skrajnih severnih mejah. Izjavil je, da naj bo slovenski del naroda prepričan, da ga Srbi nikdar ne puste na cedilu. Tisočglava množica je z velikanskim navdušenjem sprejela oba govora, nakar je ob nepopisnem veselju godba zasvirala narodno himno «Bože pravde». Na vsem potu je občinstvo z živahnim zanimanjem opazovalo srbske običaje in sprevod povsod živo pozdravljalo. Omenjamo še, da se je sprevoda udeležilo tudi 56 Sokolov na konjih. Sprevod je otvoril jezdec, kateremu je sledilo poveljstvo vojaške realke, nato godba, zastavonoša, vojaška konjenica Sokoli na konjih, častniški zbor in oficirske dame. Med častniškim zborom je jahal tudi dr. Leopold Lenart, kar je vzbujalo splošno pozornost.

Beleške.

b. Povečana «Domovina». Z današnjo številko začne izhajati «Domovina» v povečanem obsegu. V taki obliki bo izhajala «Domovina» dalje vsak petek in bo prinašala pregledna poročila o vseh važnejših dogodkih doma in v tujini, tako, da bodo oni, ki ne utegnejo čitati dnevnika, vendar vsak teden natančno poučeni o vsem. «Domovina» je bojni list in pobija v prvi vrsti rimski klerikalizem, ki je največji sovražnik našega naroda, ker ga hoče zaslužniti duševno, da bi ga obdržal v svoji oblasti. Naravno je, da klerikalci sovražijo «Domovino», ki odpira ljudstvu oči in ga opozarja na nevarnosti, ki mu pretijo od klerikalizma. Ti sovražniki «Domovine», ki so obenem največji sovražniki slovenskega ljudstva, ne izbirajo sredstev v boju proti našemu listu. Ampak «Domovina» ima tudi svoje stare, preizkušene prijatelje, ki ne samo da ji ostanejo navzlic vsem napadom s prizničenimi, temveč ji pridobijo tudi novih naročnikov. O tem smo prepričani in v tem pričakovanju stopamo v novo leto, ki bo — kakor vsa dosedanja — tudi leto boja! Sovražnikov je še vedno dosti. «Domovina» nadaljuje boj s pogumom, ki ji ga daje zavest gotove zmage.

b. Kmetijski list napada dr. Zerjava in se mu zlasti prijetno zdi, oči-

tati mu, da se poteguje za ministrske stolčke. «Kmetijski list» bo pač bolj srečen, če spravi Korošca in Brejca zopet na vlado, kakor dr. Zerjava. Na druge otročarije odgovarjamo samo: «Oče, odpusti jim, saj ne vedo, kaj delajo.» Se pač vidi, da je marsikdo teh gg. še pred kratkem bil klerikalec ali švigašvaga in mu včasih stara narava še ven pogleda. Malo več hladnokrvnosti in preudarnosti je v politiki nujno treba. Zdi se nam, kakor da imajo gotovi klerikalci roke vmes. S tem je za nas ta polemika končana. Imamo preveč stvarnega posla, da bi se bldli z gospodi, ki so glede nesrečne taktike «Zemljoradničke stranke» istega mnenja z nami, a si ne upajo tega povedati na glas. Politika dveh sedežev ne bo držala.

b. Politika zemljoradniškega kluba. Narod je veliko pričakoval od «Zemljoradniškega kluba», ki se je sestavil iz kmetovalcev, izbranih v Srbiji, Bosni, Dalmaciji, in «Samostojne kmetijske stranke» v Sloveniji. Pričakoval je, da poseže aktivno v politiko in da zahteva od vlade, da v vsem javnem življenju predvsem gleda na interese kmeškega stanu in da se izčisti uprava vse korupcije, zlasti pa da se brezobzirno štedi na vseh koncih in krajih. Demokratska in radikalna stranka ne tvorita večine v ustavotvorni skupščini. Od prvega početka je bilo tedaj pričakovati, da bo zemljoradnički klub jezicek: na vagi in bo vsled tega imel več vpliva kakor mu gre po številu. In res, poslanci vseh delov zemljoradniškega kluba so se pripravljali, kaj vse bodo zahtevali od radikalne in demokratske stranke, da se izpolni, če oni stopijo v vlado. Naštevale so se razne stvari: vojno ministrstvo je treba vzeti iz rok generalov, zunanje ministrstvo treba dati politikom iz ljudstva, ustava mora biti povsem svobodomiselnna, deželna vlada v Ljubljani in Sarajevu se mora spremeniti, ministrstvo poljedelstva mora priti v roke osebe, ki ima srce za kmetški stan itd. Vse to se je slišalo in vsakdo, ki ljubi našo državo in predvsem kmetški stan, se je veselil, kako bo kmetško zastopstvo odločilno postalo. Zlasti so se tega veselili v Demokratskem klubu, kjer so do malih izjem vsi poslanci izvoljeni od kmetov, in si iskreno želijo, da bi kmetске zahteve mogle prodreti. Pri tem seveda je vsak pameten človek moral predvsem uvideti, da država brez vlade ne more obstati. Nove volitve v tem trenutku ne bi prinesle nobene bistvene spremembe. Samo veliko bi stale in ves narod bi globoko razburile. Vlade v naši državi ne more biti, če nima večine v parlamentu. Večina v sedanjem parlamentu je mogoča samo, če so zraven demokrati in radikali. To si je lahko vsakdo izračunal na prste. Brez teh dveh velikih strank ni vlade. One same pa še ne tvorijo večine. Treba torej, da se jim kdo pridruži. Najbližji so bili zemljoradniki. Ti pa so se začeli naenkrat kisiti in kujati, češ, da bodo pri prihodnjih volitvah boljše prošli, če ne grejo v vlado. Za mandate jim torej gre. Nimajo poguma stopiti v vlado, ker nimajo prepričanja, da bi se v njej lahko tako obnesli, da bi jim volilci dali tudi potem svoje zaupanje. Vsled tega je za največji dve stranki nastopila situacija, da morata iskati pomoči drugod, da se prevede ustava in da ne pride velikanska škoda na državo. Ravno v isti meri, kakor je bilo to vsem poštenim demokratskim elementom neljubo, tako je bilo prijetno reakcionarnim elementom, da so sedaj lahko šli po pomoč k Turkom (25 poslancev) in da iščejo tudi še klerikalce. Posledice so že tu.

Agrarna reforma je oškodovana in če ne bodo slovenski demokrati poslanci zmogli uspehov, ki so pravzaprav preko njihove moči, pripelje kratkovidnost gotovih «politikov» klerikalce zopet k moči. Seveda sedaj zemljoradniki kričijo, da ne marajo sedeti s Turki v vladi, pa to nobenega ne prepriča, ker vsakdo ve, da če bi bili oni prisedli, bi muslimani ne prišli v vlado in bi sploh bila situacija urejena v vsej državi in tudi v Sloveniji vse drugače kakor je. Tu ne pomaga nobeno izmikanje. Taktika zemljoradniškega kluba je malenkostna in smešna in pravzaprav voda na mlin največjih nasprotnikov vsega napredka in zlasti napredka slovenskega kmeta. To je treba povedati vsakomur, pa naj bo še tako neprijetno, kajti treba, da se gotovi ljudje navadijo slišati resnico in kritiko od vseh strani. Od same domišljavosti nima kmet nič.

Proti radičevizmu in komunizmu. Iz Beograda poročajo: Predsedništvo vlade in ministrstvo za notranje zadeve dobiva iz vseh krajev naše države brzobjavne in pismene izjave, v katerih se odobrava energičen nastop vlade proti razornim elementom v naši kraljevini. Dobrovoljska organizacija v Bosni poziva vlado, naj z istimi sredstvi kot je nastopila proti komunistom, nastopi tudi proti Radičevcem, ki so ravno taki nasprotniki narodnega in državnega edinstva, kakor so komunisti. Bosanski dobrovoljci stoje z orožjem v roki vedno na razpolago vladi, da s silo preprečijo vsak poizkus, naperjen proti narodnemu edinstvu.

Strajk v Trbovljah

Kadarkoli je v Trbovljah kriza, se ponavljajo stereotipni članki. Socialna modrost in račun se vrstijo redno po istem vzorcu. Eden hoče, da država že jutri prevzame gospodarstvo premogovnika, ista država, ki ni znala vzdržati ne delavnic v Dravljah ne avtomobilskih delavnic, pa naj so bili na krmilu ministri klerikalci ali socialisti. Drugi bi rad vse delavce na različne spekel, ako se cena premogu le za vinar zviša. Tretji se jezi, da «Trboveljska» išče delničarjev med Jugoslovani. Tako gre naprej, a žal vse to nič ne spremeni žalostne resnice. Lov za popularnostjo ne pomaga ne delavstvu do boljšega kosčka kruha, ne konsumentu.

Družabni red se ne bo še spremenil. Podržavljenje premogovnikov v okviru sedanjega družabnega reda pa je stvar bližnje bodočnosti, na katero se moramo najresnejše pripravljati. S tem pa ni rečeno, da se jo da prelomiti kar čez noč. Na postoječem temelju moramo ta trenutek doseči v križajočih se interesih kar najboljši ekonomski uspeh za našega človeka. S tega stališča presojamo tudi aktualni spor glede «Trboveljske».

Vprašanje delnic nas malo zanima, Vemo, da za temeljito nacionalizacijo tega podjetja ni denarja dovolj in je tudi politično jako težavno vprašanje. Zahtevamo, da se družba povsem preseli v Ljubljano in moramo neprestano pritiskati, da država sklene tozadevno pogodbo z Avstrijo, družba pa v najkrajšem času spravi pod streho v Ljubljani poslopje, kjer bo mogla poslovati v vsem svojem obsegu. To bo že samo po sebi znatna olajšava situacije. In tedaj bode tudi popolnejša kontrola mogoča. V listih čitamo vabilo jugoslov. bank na subskripcijo delnic po 900 K, dasi se nominalni znesek glasi na 200 K. Tozadevna pogajanja je vodila klerikalna vlada po bivšem poverjeniku Serneću in nam podrobnosti niso znane. Vemo pa,

da je tuji delničar svojčas vplačal 200 predvojnih kron in da se na borzi prodaja trboveljska delnica dražje, kakor po 900 naših kron. 30.000 delnic kolosalnega mednarodnega podjetja ne pomeni nobene resne nacionalizacije. Trboveljska delnica je špekulacijski papir. Ni naša stvar svetovati, vendar bi bilo škoda, če bi zaradi kratkovidnih kritik poziv naših bank, naj občinstvo delnice podpisuje, ostal brezuspešen.

Kakor nam zaradi teh 30.000 delnic družba ni prav nič bližja, tako se ž njo ne moremo sprijazniti zaradi dejstva, da je poprejšnja vlada imenovala štiri gospode v upravni svet, ne da bi oni posedovali delnice. Tudi mi smo mnenja, da je nezdravljivo upravno svetništvo in tako mesto v državni upravi, ki ima kaj posla s podjetjem V konkretnem slučaju pa smo prepričani, da je bil vsaj namen drug. Vsekakor je tudi kontrola upravnih svetnikov domačinov nekaj vredna, in je brez dvoma, da bomo tedaj, ko se sedež družbe preseli v Ljubljano, vsi zahtevali, da naj bodo upravni svetniki po večini naši državljani.

Mezdni spor je dosegel vrhunec. Škoda, ki jo ima država vsak dan, gre v milijone. Ni ga med nami, ki bi delavstvu ne privoščil boljše eksistence, četudi vidimo, da velik del delavstva dosedanjih neutajljivih znatnih napredkov in uspehov ne uporablja ne za povzdigo telesne ne duševne kulture. Vendar je naša dolžnost opozarjati, da ima vsak zahtevk svoje meje v danih razmerah in da je hujskanje včasih največja pregreha na delavstvu samem, ki je vsak dan za stotisoče ubožnejše. Kot čisto objektivni opazovalci inamo vtis, da je bil zadnji nasvet vlade delavstvu in družbi tak, da se je na njegovi podlagi moglo začeti takoj delati. Dal je delavstvu nedvomen uspeh glede minimalnih plač. Odprl je možnost regulacije delavskih prejemkov sploh, družbi pa izjavil, da se bi vlada mogla odločiti za zvišanje prejemkov šele, kadar bi se posebna komisija prepričala, da je njen obstoj sled regulacije ogrožen.

Sedaj je dolžnost vseh treznih elementov, da prenehajo igrati se z instinkti mas in občinstva, ki ne more samo razsoditi, kdo ima prav. Mi se ne damo od nikogar učiti v demokratizmu, ki mora predvsem imeti pogum, da obvlada samega sebe. Dovolj je škode storjene, dovolj zapeljevanja. Vlada ima dosti moči, da more odločitev trenutno izsiliti.

Zadnja poročila o stavki se glasijo:

Trbovlje, 6. jan. Včeraj in danes je imelo delavstvo posvetovanja o stališču, ki naj ga zavzame napram ultimatu deželne vlade. Po dolgih debatah, ki so trajale od 7. ure zvečer do 6. ure zjutraj je sklenil tarifni odbor tolmačiti predlog pokrajinske vlade, od 4. t. m. v tem smislu, da naj se izenačijo prejemki rudarjev trboveljske družbe s prejemki, ki jih dobivajo rudarji v državnih rudnikih v Velenju. Dokler komisija sestavljena od delegatov delavstva in vlade, ki naj se sestane takoj po podpisu te pogodbe in konča delo najpozneje v 14 dneh, ne specificira izenačenja prejemkov, se kot predujem na izenačenje takoj zvišajo prejemki za 25%. Če vlada prisili „Trboveljsko družbo“, da podpiše vladin predlog z zgorej navedenim tolmačenjem, se rudarji vrnejo na delo. Delavstvo priznava potrebo zvišanja produkcije za narodno gospodarstvo. Stalna komisija, v kateri bi bili zastopani po 1/3 glasov vlada, delavstvo in družba, bi lahko mnogo pripomogla

k povišanju produkcije. Vrhutega se delavstvo zaveže stalno dvigati produkcijo, če se mu da garancija, da se s povišanjem produkcije in navrednosti progresivno dvigajo prejemki delavstva.

Ljubljana, 6. januarja. „Zveza industričev“ v Ljubljani je kot „reprezentant industrije“ vložila pri deželni vladi protest radi namere, da bi se pri „Trboveljski družbi“ izvedla revizija poslovnih knjig, češ, da pomenja vpogled v poslovne knjige poseganje v svobodo, zajamčeno po državnih osnovnih zakonih, ki je po njenem mnenju dopustno le v številčno določenih primerih, v zakonu izrecno navedenih. Pritegnitev delavstva k vpogledu v knjigovodstvo je pa pri vsem vpoštevanju neurejenih komp. razmer oblasti novun, kojemu mora nasprotovati vse podjetništvo. Zveza industričev še posebno navaja, da deželna vlada ni začela sličnih eksperimentov niti takrat, ko je bila socijalno - demokratiška stranka v njej krepko zastopana in ne more umeti, da dovoljuje deželna vlada baš sedaj, da se naj v industrijo uvedejo radikalne tendence. Zveza industričev zatrjuje, da so dosedanja pogajanja glede stavke v trboveljskih rudnikih nudila vso možnost do mirnega sporazuma, zato tem manj umeva, da se iz vladne strani brez dejanske potrebe uvajajo dalekosežne in v posledicah nedogledne metode socijalističnega značaja. Zveza industričev prosi končno, da se izpodbijana točka odloka ne izvrši in da se tako štiti veljavni zakon.

Najnovejše.

Dr. Kukovec v Zagrebu

Zagreb, 6. januarja. (Izv.) Danes je prispel sem minister trgovine dr. Kukovec. Inspiciral je tukajšnji oddelek za trgovino ter je nato imel konferenco s predstavniki trgovine in industrije. Na konferenci se je razpravljalo o carinskih zadevah, zlasti pa o trgovinski pogodbi z Italijo, za katero se skoraj pričnejo pogajanja.

Beograd, 6. jan. (Izv.) Za šefa kabineta ministrstva za trgovino in industrijo je imenovan inspektor dr. Milan Lazarevič.

D'Annunzio, Radič in Lenin.

Opatija, 6. januarja. (Izv.) Italijanska obmejna žandarmerija je vjela tri D'Annunzijeve legionarje, ki so ukradli D'Annunzijevo privatno blagajno in ušli iz Reke. V blagajni so našli okoli 20 milijonov lir v gotovem denarju in vso D'Annunzijevo privatno korespondenco. V ti korespondenci se nahajajo uradni dokumenti, ki dokazujejo direktno zvezo med D'Annunzijem, Radičem in Leninom. Policija je izročila zaplenjeni material generalu Caviglii.

Položaj na Reki.

Opatija, 6. januarja. Začasna reška vlada je sestavljena tako - le: Predsednik: Antonio Grosich; notranje zadeve: Elpidio Springhetti; narodna obrana: Horst - Venturi; finance: Idone Rudan; gospodarstvo: Giovanni Rubinich; javna dela: Clemente Marassi; pravosodje: John Stiglich; prosveta: Salvator Belassich.

Opatija, 6. januarja. Od legionarjev in arditov v d'Annunzij. službi so doslej zapustili Reko vsi oddelki razen enega, ki ni hotel oditi, ali ga je sam D'Annunzio pregovoril, da tudi on zapusti Reko. Tekom današnjega dneva zapusti tudi ta zadnji legionarski oddelek Reko.

Rim, 6. januarja. „Tribuna“ javlja iz Reke, da se je izkrcał na otoku Rabu večji oddelek jugoslovanske vojske, ki je prevzel vso oblast v svojo roko. — „Tribuna“ sama dvomi o resničnosti te vesti.

Rim, 5. jan. Giornale d'Italia piše v članku o bodočnosti Reke, da mora Italija posvetiti sedaj vso skrb

in pozornost Reki, ker sicer se zgodi, da pride Reka v nedoglednem času v jugoslovanske roke. Boj za Reko se ne bo bojeval v kulturnem, ampak na gospodarskem polju! Jugoslavija ima v tem slučaju mnogo ugodnejši položaj, zato mora Italija takoj pričeti z delom, da ne dobi Jugoslavija na Reki gospodarske premoči.

Zavezniški vrhovni svet.

Pariz, 6. jan. Po sporazumu med zavezniškimi vladami se sestane vrhovni svet dne 19. t. m. v Parizu, ki bo razpravljal o sledečih točkah: 1.) Razorožitev Nemčije; 2.) revizija mirovne pogodbe v Sevruju; 3.) reparacijsko vprašanje z obzirom na ruske priprave na napad na Rumunijo in Poljsko in organizacijo splošne zavezniške ofenzive proti boljševikom.

Rim, 6. januarja. (Izv.) Zbornično zasedanje se prične zopet dne 26. januarja. Ker je navzočnost ministrskega predsednika Giolittija neobhodno potrebna, bo zastopal Italijo na pariški konferenci zunanji minister grof Sforza. Splošno prevladuje mnenje, da so nasprotstva med Anglijo in Francijo jako velika. Posredovalna vloga Italije pridobiva vedno bolj na pomenu. „Tribuna“ izvaja mnenje, da bo nemško vprašanje na konferenci zavzelo toliko časa, da rusko vprašanje sploh ne pride do razprave.

Izvršitev rapalske pogodbe.

Rim, 6. jan. ... isti poročajo: Po končanem reškem vprašanju ima ratifikacija rapalske pogodbe samo formelen pomen. Med italijansko vlado in odpravljajo poslov jugoslovanske vlade so določene za vse formalnosti glede ratifikacije, ki je v bistvu samo diplomatska ceremonija. — Kar se tiče sestave komisije, ki bo določila sporazumno z jugoslovansko komisijo vse detajle meje na terenu, italijanska vlada še ni imenovala svojih delegatov, a je že jugoslovanski vladi sporočila svoje predloge, ki so tako popolnoma, da bo jugoslovanska vlada z mirno vestjo pristala na vse rektifikacije meje v spornih točkah.

Zboljšanje položaja na Irskem.

Kopenhagen, 6. januarja. (Izv.) Po poročilih iz Londona se je v zadnjem času položaj na Irskem zboljšal. V zadnjem tednu ni bilo več toliko atentatov in tudi ne mrtvih, kakor poprej. Vlad bo izvedla homerulski zakon in postaneta tako severni in južni irski parlament dejstvo. Grofija Ulster je že postavila svoje kandidate. Domneva se, da bosta oba parlamenta že spomladi otvorjena od kralja ali pa od princa Wales.

London, 6. januarja. Listi poročajo, da bo vlada dovolila, da se sestane sinfajnovski parlament.

Preprečen atentat fašistov na Giolittija.

Rim, 6. januarja. (Izv.) „Tempo“ poroča, da je rimska policija razkrila veliko zaroto fašistov proti predsedniku vlade Giolittiju. V zaroto so bili zapleteni nacionalistični poslanec Tofani, general Giardino, major Parissi, inženir Sennegallina in profesor Preziosi. Policija je aretirala vse zarotnike in v njih stanovanjih zaplenila bombe in peklenke stroje.

Otvoritev grškega parlamenta.

Atene, 5. jan. (Izv.) Danes dopoldne je bila po slovesni službi božji otvorjena grška zbornica. Kralj Kon-

stantin in kraljica sta bila živahno pozdravljena. Seji je prisostvovalo tudi nekaj venizelističnih poslancev. Kralj Konstantin je prečital prestolni govor, v katerem izraža svojo radost nad ljubeznijo, ki mu jo je izkazal narod in svoje veselje nad dobrohotnostjo, ki so jo pokazale aliirane vlasti napram Grški in njenemu narodu. Nato je napovedal reformo ustave in zakonodaje v smislu demokratične organizacije. Zvezo s Srbijo označuje prestolni govor za jamstvo za mir na Balkanu, predstojčo poroko grške princesinje Helene z rumunskim princem pa kot dobro znamenje za pristrčne odnose med obema državama. Koncem govora se je kralj spominjal svojega umrlega sina Aleksandra in proglašil tretjo narodno skupščino za tvorjeno. Prihodnja seja bo 24. t. m. in se bo vršila volitev predsedstva.

Novosti.

* **Ustavni načrt gotov.** iz Beograda poročajo, da je ministrski svet zaključil razpravo o ustavnem načrtu. Markovičev načrt je bil v glavnem odobren, ampak vlada se ne veže na dvodomni sistem, t. j. njej je vseeno, kako se bo glasovalo v ustavotvorni skupščini, ali zato, da ima narodna skupščina dve zbornici ali samo eno. Kakor je znano, so imenja v tem oziru različna, ker eni mislijo, da bi druga zbornica (senat) samo ovirala pravo ljudsko zbornico v delu, drugi so pa mnenja, da bi bil senat koristen zato, ker bi se vsi zakonski predlogi bolj temeljito proučili, ako bi se razpravljali v dveh zbornicah. Skoraj v vseh državah — tudi v najbolj demokratičnih — imajo po dve zbornici, tudi na Češkoslovaškem, kjer imajo tudi novo ustavo. — Ustavni načrt bo takoj tiskan in se razdeli poslancem že pri prvi prihodnji seji ustavotvorne skupščine, ki bo 12. t. m.

* **Upravna razdelitev države.** Iz Beograda poročajo, da je komisija za uprtevno razdelitev države že izvršila posle za 19 upravnih enot in ker bo vseh enot 25, je treba določiti meje še za 6 enot.

* **Tabak v Savinjski dolini.** Pridelek tabaka prvo leto poskušnje je pokazal, da je Savinjska dolina za to najpripravnjša. Najlepši tobak je oddal veleposestnik Jenko v Št. Petru, ker je znal z njim najboljšo postopati. Kmetovalci v Savinjski dolini so se začeli živo zanimati za novo kulturo. Prav lahko je mogoče, da bo pri ugodnih cenah tobak izpodrinil hmelj, kateremu so cene nestalne. Strokovnjaki so preračunali, da se more na enem hektarju pridelati tobaka za 20.000 kron, dočim vrže pšenica na istem prostoru po lanski ceni le 12.000 kron.

* **Razmere na Koroškem** so vedno slabše. Naše ljudstvo mora veliko prestati radi nemške maščevalnosti, ampak upanja še ni izgubilo, da se razmere vendar še spremenijo, ker nihče ne veruje, da bi mogla biti pariška konferenca, ki ima izreči še končno besedo v koroškem vprašanju, tako krivična, da bi čisto slovenski del dežele prepustila maščevalnim Nemcem. Vsekakor, naša vlada ne sme pozabiti koroških Slovencev, ona mora storiti vse, da jim olajša njihov položaj, dokler so še v Avstriji, ker — upajmo — ne bo več dolgo trajalo. Naša država ima toliko moči, da se potegne za nesrečne koroške Slovence!

* **Nov narodni poslanec.** Namesto pokojnega finančnega ministra in poslanka Koste Stojanoviča z demokratske liste v okrožju bitoljskem, bo v ustavotvorno skupščino pozvan Ljubomir Trandafilović, odvetnik v Beogradu.

* **Masarykov dar** jugoslovanskim dijakom. Predsednik češkoslovaške republike dr. Masaryk, je poklonil jugoslovanskim dijakom v Pragi kot božično darilo 15.000 češkoslovaških kron. S prispevkami naših kolonistov se je pridil v jugoslovanski menzi prisrčen božični večer.

* **K izseljeniški statistiki.** Po uradnih zabeležkah je v mesecu decembru preteklega leta odšlo preko Ljubljane v Ameriko okoli 390 oseb. Zadnji transport 125 oseb je odšel preko Trsta. Izseljeniško gibanje pri nas je sedaj znatno zastalo, ker vlada v Ameriki v vseh panogah industrije velika brezposelnost in ker je ameriška vlada zelo omejila dotok izseljencev. Ameriški listi priobčujejo obširne statistike o velikem izseljeniškem gibanju vseh narodov Evrope. Na izseljeniškem otoku Ellis Islandu čakajo velikanske množice izseljencev. Glavni kontingent tega splošnega preseljevanja narodov tvorijo Italijani, Nemci, Poljaki, Čehoslovaki, Rumuni in Jugoslovani. Izseljujejo pa se tudi Belgijci, Nizozemci in Francozi. To preseljevanje je eno največjih v zgodovini. Samo Italijanov je zabeleženih na potnih listih okoli pet milijonov. Vseh izseljencev cenijo na deset milijonov.

* **Zgradba univerze** v Beogradu. Za zgradbo univerze v Beogradu je depozirani znesek 20 milijonov dinarjev, razum tega je pa dobila univerza v to svrhu še 100.000 dolarjev od Carnegiejevega inštituta. S tem je dana možnost, da se prične z gradnjo čim prej. Univerza bo obstojala iz 14 poslopij. Ker je do sedaj kupljenega za zgradbo premalo prostora, bo morala država odkupiti še nekaj zasebnih parcel.

* **Odredba o izročitvi državnega denarja.** Glavna direkcija državnega računovodstva je odredila, da se mora ves denar, ki se nahaja pri posameznih ministrstvih in avtonomnih zavodih, bodisi od raznih fondov, bodisi od državnih dohodkov, sproti izročiti glavni državni blagajni v Beogradu ali okrožnim in okrajnim upravam.

* **Narodna garda** v Bosni. V sarajevskih krogih se pojavlja gibanje, da se v vseh okrajnih mestih osnuje narodna garda, katera naj bi dobila od države orožje, da bi mogla nastopiti proti vsem eventualnim komunističnim izgredom.

* **Kritični dnevi v letu 1921.** Neki novi pariški Falb prerokuje za leto 1921 sledeče kritične dneve: 23. januar, 20. februar, 3. avgust in 1. september.

* **Karakteristike novih ministrov.** V «Beogradskem Dnevniku» prinaša Krsta Cievarič karakteristike novih ministrov, in med drugimi pravi o novem ministru za trgovino: **Dr. Vekoslav Kukovec**, ki je bil že član stare vlade in je sedaj stopil tudi v novo, je jako marljiv in simpatičen. Ko ministar se je s svojim delom v javnosti akreditiral tako dobro, kakor malokateri njegovih kolegov v prejšnji vladi. **Dr. Kukovec** je človek visoke naobrazbe in državnik modernega kova. Za našo državo je njegova oseba velika pridobitev. — O pok. ministru financ **Koste Stojanoviću** piše Cievarič: Kosta Stojanović je državnik, ki se more o njemu govoriti le dobro. Ko bi bili vsi ministri taki kot je Stojanović, lahko bi trdili, da imamo najboljšo vlado v Evropi. Ko pišem to, leži Stojanović težko bolan, naj da Bog, da ozdravi kar najprej in prevzame mesto, ki mu je določeno v novi vladi, ker na tem mestu bo le v čast svoji domovini! — Žal da se te želje niso izpolnile, ker predno je bila dotiskana ta karakteristika, je bil Kosta Stojanović že mrtev.

* **Jugoslovanski ministri.** Od osvobodjenja, oziroma od 24. decembra 1918., pa do ustavotvorne skupščine, oziroma do konca leta 1920 so bili v Jugoslaviji naslednji ministri: **Dr. Albert Kramer**, novinar (demokrat), je bil ministar 424 dni; **dr. Aleksander Staničić**, profesor (radikal), 88 dni; **dr. Ante Trumbić**, odvetnik (neopredeljen), 706 dni; **dr. Anton Korošec**, duhovnik (slo-

venska ljudska stranka) 553 dni; **Anton Kristan**, ravnatelj (soc. demokrat), 187 dni; **Branko Jovanović**, general, 316 dni; **Velizar Janković**, uradnik (radikalec), 229 dni; **dr. Vekoslav Kukovec**, odvetnik (demokrat), 229 dni; **Velislav Vulavić**, inženjer (demokrat), 424 dni; **Vilim Bukšeg**, tipograf (soc. demokrat), 187 dni; **Vitimir Korač**, novinar (soc. demokrat), 288 dni; **doktor Vojislav Veljković**, pravnik (demokrat), 302 dni; **dr. Dušan Peleš**, odvetnik (demokrat), 78 dni; **dr. Edo Lukinić**, odvetnik (demokrat), 237 dni; **dr. Živko Petričić**, odvetnik (narodni klub), 80 dni; **Zivojin Rafajlović**, bivši častnik (demokrat), 229 dni; **Ivan Kovačević**, odvetnik (narodni klub) 229 dni; **dr. Ivan Krnić**, odvetnik (narodni klub), 88 dni; **dr. Ivan Paleček**, odvetnik (demokrat), 88 dni; **Ivan Roškar**, mlinar (jugoslovanski klub), 100 dni; **Josip Gostinčar**, uradnik (jugoslovanski klub), 110 dni; **Joca Jovanović**, inženjer (radikalec), 229 dni; **Juraj Biankini**, duhovnik (demokrat), 125 dni; **Kosta Timotijević**, odvetnik (demokrat), 187 dni; **Kosta Stojanović**, profesor (demokrat), 317 dni; **Lazar Marković**, profesor (radikalec), 132 dni; **Ljubomir Davidović**, profesor (demokrat), 516 dni; **Marko Trifković**, odvetnik (radikalec), 553 dni; **dr. Mato Drinković**, zobozdravnik (narodni klub), 309 dni; **dr. Mehmed Spaho**, uradnik (muslimanska jugoslovanska organizacija) 62 dni; **Milan Kapetanović**, profesor (radikalec), 237 dni; **dr. Milenko Vesnić**, poslanik (radikalec), 229 dni; **Miloje Jovanović**, pravnik (demokrat), 55 dni; **Milorad Drašković**, odvetnik (demokrat), 447 dni; **Miloslav Rajičić**, odvetnik (demokrat), 85 dni; **dr. Miroslav Spalajković**, poslanik (radikalec), 88 dni; **Mihajlo Rašić**, general (radikalec), 108 dni; **Miša Trifunović**, profesor (radikalec), 88 dni; **dr. Momčilo Ninčić**, profesor (radikalec), 553 dni; **Pavle Marinković**, odvetnik (demokrat), 229 dni; **Rista Jović**, profesor (črnogorski klub), 292 dni; **Svetozar Pribičević**, profesor (demokrat), 658 dni; **dr. Slavko Miletić**, zdravnik (radikalec), 88 dni; **Spasoje Piletić**, pravnik (črnogorski klub), 88 dni; **Stevan Hadžić**, general, 295 dni; **Stojan Ribarac**, odvetnik (demokrat), 124 dni; **Stojan Protić**, profesor (radikalec), 416 dni; **dr. Tugomir Alaupović**, profesor (demokrat), 424 dni; **dr. Gjuro Surmin**, profesor (narodni klub) 88 dni; **dr. Uroš Krulj**, zdravnik (demokrat), 237 dni; **dr. Fran Janković**, zdravnik (jugoslovanski klub), 88 dni; **dr. Franjo Poljak**, uradnik (demokrat), 208 dni; **dr. Hinko Krizman**, odvetnik (demokrat), 317 dni, in **Sefkija Gluhić**, odvetnik (demokrat), 136 dni.

* **Smo res kavalirji!** V apaški kotlini so tri šole seveda, vse tri nemške. Na njih poučuje še nadalje nemško učiteljstvo, ki je pač vse prej kot Jugoslaviji prijazno. Sedaj je dobilo to učiteljstvo poziv, da priseže Jugoslaviji in se obveže v določenem roku napraviti izpit iz slovensčine. Seveda bodo nemški učitelji vse to storili, ampak s tem naša država ne dobi še nobene garancije, da bo to učiteljstvo na vročih apaških tleh postalo pionir jugoslovanske

državne misli. Takih pionirjev pa mi v apaški kotlini krvavo potrebujemo in zato mislimo, da bi bilo umestno postaviti to učiteljstvo kam na Kočevo, v apaško kotlino pa poslati druge. Sicer pa: koliko je slovenskih učiteljev na Koroškem?

* **Pred evakuacijo** nam prisojenega ozemlja. Iz Beograda poročajo, da se zatrjuje v merodajnih krogih, da mora Italija do dne 10. t. m. evakuirati ozemlje, ki po rapalski pogodbi pripade naši državi. Isti dan bo naše vojaštvo zasedlo to ozemlje.

* **Konflikt med oficirji in meščanstvom** v Osijeku. Pred nekaj dnevi so nekateri bivši avstrijski sedaj jugoslovanski oficirji — ali kot jih v Osijeku imenujejo kakisti — napadli urednika «Hrvatskega lista», ker jih je v listu oštel zaradi tega, ker govore medseboj dosledno nemško. Ker so se meščani potegnili za napadnega urednika, bi prišlo do ostrega konflikta, da niso posredovali srbski oficirji in naredili red. Hrvatski list pravi, da je pri tej priliki neki srbski janski major rekel: «Poglejte gospodje, taki so ti vaši ljudje! Ako pa minister enega prestavi v Albanijo, tedaj pa delate cele časniarske afere!»

* **Državna loterija.** Pri žrebanju dne 3. januarja prvega kola državne razredne loterije so bili izžrebani sledeči večji dobitki: 8601 (1000 dinarjev); 15.361 (2000 dinarjev); 39.448 (5000 dinarjev); 79.655 (10.000 dinarjev); 94.770 (1000 dinarjev). Manjši dobitki so od 200—600 dinarjev.

* **Statistika policijskih glob.** Zaradi raznih policijskih prestopkov je bilo tekom leta 1920, pri ljubljanskem policijskem ravnateljstvu plačanih glob za 187.543 kron. Glavni prestopki so zoper cestni policijski red, pijanost in razgrajanje. Od glob so dobile: mestna občina ljubljanska 130.668 kron, občina Zgornja Šiška 800 K, občina Vič 5335 kron, občina Moste 2150 K in državna blagajna 48.590 kron.

* **Okrađen slepec.** Invalidu-slepecu, Franu Filipiču, je bila v neki gostilni v Šiški ukradena listnica s 3000 kronami.

* **Družba mednarodnih tatov.** V Zeleni jami je policija te dni izsledila večjo družbo mednarodnih tatov, po večini Tržčanov. Kradli so posebno na kolodvoru in po trgovinah. Bili so dobro organizirani.

* **Zloglasni hajduk prijel.** Iz Beograda poročajo, da je policija v moravskem okraju prijela zloglasnega hajduka, Sušmanovića iz Borodima. Glede svojega tovariša Petra Stanojevića iz Borodina je Sušmanović izpovedal, da je Stanojević dne 19. avgusta lanskega leta na Prudu v Moravi umrl. Moravski okraj je sedaj rešen razbojnikov.

* **Aretirani tihotapci.** Iz Osjeka poročajo da je bilo te dni v Bački aretovanih več tihotapcev, ki so iz Madžarske prenašali v Jugoslavijo večje količine ponarejenih bankovcev po pet dinarjev ter po dve in eno krono; med njimi odvetnik dr. Mihajl Lorincz, veterinar Lajoš Bleis in krojač Karel Major. Izročeni so bili sodišču v Novem Sadu.

Menih — morilec in lahkoživec.

Pod gornjim naslovom smo priobčili v «Domovini» sliko o italijanskem patru Salvatoru Ciavolinu, ki je stal te dni pred neapoljsko poroto, obtožen hudodelstva umora. Hoteli smo, da poročamo obširnejše o vsej obravnavi, toda prišle so na dan tako umazane in svinjarske zadeve, da se nam je zdelo škoda prostora, da ga porabimo za prešestva in zločine katoliškega duhovnika. Toda ljubljanski list «Slovenec», ki ga škof Anton Bonaventura priporoča svojim vernikom v branje in ravnanje, hoče sedaj ta tako značilen in za samostansko vzgojo pomenben dogodek podtakniti po svoji starji navadi liberalcem in brezvercem, češ pobožni pater Salvatore je bil liberalec brezverec, bela vrana med črnimi sa-

mostanskimi brati. «Slovenec» ima mogoče prav, da je bil pater Salvatore brezverec, ali to ravno tak brezverec, kakor se jih krije na tisoče in tisoče po katoliških samostanih, ki barantajo z vero in cerkvijo, kakor kramarji, samo da napolnijo svoje malhe — a se potem v lahkoživih zabavah norčujejo iz nevednega naroda.

«Slovenec» pravi, da je bil pater Ciavolini brezverec in liberalec, a s tem priznava, da se je navžil tega duha, da se je naučil tega, kar je uganjal pozneje v katoliškem samostanu pod vzori in vzgoji katoliških duhovnikov.

Pred štirimi leti — pravi «Slovenec» — se je zgodil zločin, da je pater Ciavolini zadaval z vrvjo svojega

gvardijana, da bi mu vzel denar, ki ga je pozneje zapravil s lahkoživo žensko v sumljivih nočnih lokalih, da, ali vse te štiri leta je bil pater v preiskovalnem zaporu, kjer je hlinil vse mogoče bolezni, blaznost in vse mogoče duševne pomanjkljivosti, štiri leta se je vodila preiskava, da je sodišče dobilo sliko o življenju tega katoliškega duhovnika. Skoro dva meseca je trajala pred neapoljskim porotnim sodiščem obravnava, ki je končala s tem, da je sodišče vpoštevaje vse olajševalne okoliščine obsodilo katoliškega duhovnika patra Salvatora Ciavolinia zaradi zavrata, umora in rop, nemoralnega življenja, zapeljavanja, bogoskrunstva, zakonolomstva na 24 let ječe!

«Slovenec» je po svoje zavil poročilo o patru Salvatoru, dodal in izpustil, kar mu je bilo potrebno, od nosno preveč. Mi bi lahko na podlagi vse poročil italijanskih listov ovrgli vse te Slovenceve fantazije, ali bilo bi to preobširno, zato naj bo dovolj, ako priobčimo samo sliko iz življenja ljubezni in konca patra Salvatora Ciavolinia, v zgled in vzpodbudo vsem onim, ki verujejo v lepoto in svetost cerkvene vzgoje.

Neapoljsko porotno sodišče je te dni izreklo svojo razsodbo v procesu, ki je vzbujal zanimanje po vsem svetu; junak te obravnave je bil menih, ki je zadavil zavratno in oropal svojega priorja, da bi zadovoljil željenja svoje ljubice, pevke, ki je zahtevala od meniha za ljubezen, ki jo mu je dajala — denarja. Torej popolnoma navaden, brutalen roparski umor! Mogoče bi ta razprava ne vzbudila toliko zanimanja, da se ni odprla knjiga življenja tega pobožnega brata, ki je v svojem življenju mnogo ljubil in grešil, dokler ga ni uničila pevka, ki se je prodajala, ki pa ni ljubila. Katerakoli ženska je križala pot patra Salvatorja — padla je: šolske deklice, poštene hčerke in dobre meščanke obletavale so ga kakor večje luč, srečne, ako so si mogle obžgati svoja krila. Nobena ženska, ki se je sklonila k nji pater Salvatore, se mu ni mogla protiviti; ko pa je odšel in si iskal novo žrtev, tedaj so zapuščne gledale za njim in živele spominom, a niso imele toliko moči, da bi se jezile nad njim! Samo ena mu je pisala v strastni boleštvini razočaranja: Tebe more za vse to, kar si storil, kaznovati le eden! Bog.

In Bog mu je poslal kazeno po ženi, in ko je ležala ta rajaska ptičica na tleh, dvignile so se vse ptičice gozda, da še enkrat vidijo in se naslanjajo v bolezenskih strasteh v pogledu na strto življenje. In tako daleč je to šlo, da je moral predsednik sodišča prepovedati vstop v sodno dvorano vsem ženskam, smela je ostati v dvorani le ena žena — nesrečna patrova mati!

Duševno je postava tega meniha čisto enostavna pojava. Kakor otroka ga je poslal oče v šolo k nekemu duhovniku, a še v otroških letih so ga vtaknili v samostan. Ko je izstopil iz svojega prvega samostana, kakor je trdil za to, ker ni hotel igrati vloge posredovalca med menihi in ženskami, šel je k nekemu duhovniku, kateremu se je oddolžil s tem, da mu je zapeljal sestro. Zapeljano dekle ni maralo zanj, začela je ljubzensko razmerje z nekim vojakom, to je užalilo mladega Ciavolinia, da je odšel zopet nazaj v samostan. Tu se je zamenjšil, ogrnil je kuto, a spremenil se ni prav nič. Bil je lep, vitek, ponosen! — Komaj je oblekel kuto in zapel svojo prvo mašo, že se je bližala skušnjava. Stara, bogata grofica je bila prva njegova žrtev, ki pa je kralu podlegla, izrinila jo je iz srca lepega patra njena lastna, mlada hči, ki je s svojo lepoto in z za-

peljivostjo izpodrinila svojo mater. Toda tudi ona ni dolgo časa kraljevala — pater Salvatore si je našel novo bitje, mlado, lepo in bogato ženo, ki mu je odprla srce in svojo blagajno. Dobil je nad njo svojo popolno premoč, zlostavljala jo je, postopal z njo brutalno, tepel jo je — a ona mu je pošiljala denar.

Prišla je Hilda, hči ugledne meščanske rodbine, ki mu je sledila, kakor pohlevna ovčica, ki je zapuščena prejkotala cele noči pod samostanskim ozidjem, tam kjer je prejel plaval v ljubezenskih in vročih objemih patra zapeljivca... Toliko in toliko žen je sledilo Hildi, povsod in od vseh strani so prihajale, da se vrnejo uničene in izgubljene...

Tedaj je prišla Mary, mlado, lepo dekletce, ki ni poznalo sveta, ki je živelo v svoji deviško-čisti pobožnosti, ki je njeno obzorje segalo do domače kapelice, kjer je pa ce ure klečala pred soho Alojzija Gonzage, ki je bil njen svetnik, njen posrednik pred Bogom... In ko je nekega dne videla patra Salvatora Ciavolinia, zazdelo se ji je, da je prišel njen svetnik iz neba na zemljo. On je ravno tak, kakor je živel v njenih mislih njen svetnik, samo lepši, vzvišenejši, nadnaravniji. Ali ni to on sam, njen svetnik? Ali ni to on Gonzaga, katerega je tolikokrat molila, da se ji prikaže? Pisala mu je svoje prvo pismo in v tem trenutku je bila izgubljena, vdala se mu je z dušo in telesom. Tega se ni zavedala v svoji otroški čistosti. On pa je takoj vedel! Bil je srečen in zadovoljen, ko je videl, kako dozoreva sladki sad... počasi je prihajal s svojo barvo na dan, tedaj se je ona zavedla, hotela je nazaj, ali bilo je prepozno...

V spisih obtoženega patra so našli celo zbirko pism njegovih nesrečnih žrtev, ali najlepša so pisma nesrečne Mary. In ko so se na obravnavi čitala ta pisma, izgledala je toliko strašnejša pojava hladnokrvnega zapeljivca in morilca, kolikor lepše se dviga pred nami slika nesrečnega dekleta, ki jo je on vodil v življenje in propast s pomočjo verskih skrivnosti...

Tako pravi Mary v enem pismu: «Ti si mi rekel, da se gospod Bog ne bo jezil nad nama, ali jaz čutim da sem kriva! Ali ako bi ukazala svojemu srcu, da molči, tedaj vem, da me ti ne bi ljubil... Ne, ne jaz zblaznim!»

Vsak dan je hodila k njegovi maši, pazno je zasledovala vsako njegovo kretnjo, a spoznala je takoj, da on ne misli na to, da stoji pred oltarjem, kajti vsak dan je izpustil pri maši kako molitve, ali pa se zmotil. Zato mu je pisala: «Danes si zopet slabo maševal; pozabil si reči vernikom: Ite, missa est! Zadnjič si pozabil moliti vero. Ti mogoče tega ne zapaziš, a zapazila sem jaz, ki sledim vsaki tvoji besedi in kretnji. Kje so tvoje misli, ali so res pri tvoji mali, hudobni Mary?»

Pater Salvatore pa gre s trdnimi koraki vse bližje k svojemu cilju. Dekle se bojuje s seboj, svojo častjo, omahuje, pater Salvatore se igra z njo, navidez jo pusti, a ona ne more živeti brez njega, zopet mu začne pisati obupna pisma, ki so izraz naukov božjega služabnika. V pismih razpravlja svoje razmerje z odposlanecem božjim, kakor imenuje Ciavolinia, ona išče v svoji duši sredstev, potov in načinov, kako bi mogla opravičiti nagnenje svojega srca z glasom svoje vesti, kako bi mogla spraviti v sklad nebeško poslanstvo svojega ideala s posvetnim uživanjem, ki ga je zahteval od nje ta nebeški odposlanec. In ko je prišla do zaključka, da mu mora žrtvovati vse, kar zahteva od nje, izginila so iz njene duše vse čustva... Iskala ga

je povsod naokoli, iskala prilike, da mu da vse, kar zahteva od nje... Le tu in tam pride do izraza še njena ženska čast, ki piše v svojem pismu: «Bojim se samo pogleda svoje matere, ki me bodo žalostni spremljali, ki bodo v mojih očeh brali vse, kar se zgodi...»

Prišel je oni dan, ko je dekle izgubilo svojo čast; v pismu mu piše: «Gorel je moj obraz, ko sem prišla domov, mati me je vprašala, kaj je z menoj, a jaz ne vem, kaj sem odgovorila».

Pater Salvatore je dosegel svoj cilj, in ko ga je dosegel, pustil je svojo žrtev, hotel je naprej, nesrečnica pa se je izgubila v blatu velikomestnega življenja.

Povsod je zmagoval nad ženo: ali nazadnje ga je dohitela usoda. Sestal se je z neko pevko Simonetto... nji pa ni imponirala njegova lepota, njegova samozavest... Na njegove ljubezenske ponudbe je odgovorila: «Ako me hočeš imeti, plačaj me!»

In pater Salvatore je plačeval, zapravil je ves denar, ki so mu ga znosile tekom dolgih let njegove žrtve... Plačeval je pater Salvatore, a hotel je prave ljubezni od vlačuge, kajti ona je bila, kakor je zatrjeval pred sodiščem njegova prva in edina ljubezen.

Ali njeni odgovori so bili kratki: «Plačaj!»

Zmanjkalo mu je denarja, ali ljubezni mu ni bilo dovolj... zvedel je, da ima njegov prijor pater Nikolaj Grossi večjo vsoto denarja — samostanskega premoženja — ki ga je nosil vedno s seboj, ker se je bal, da mu v samostanu ne zmanjka. Izdelal je ves načrt, odšel je iz samostana, kakor je rekel po rodbinskih opravkih, čez nekaj dni se je vrnil v Portici, kjer je bil samostan sv. Antona, toda ni odšel v samostan, ampak je ostal v hiši svojega brata, kamor je dal poklicati prijorja patra Nikolaja. Prijor je prišel, a sredi razgovora mu je pater Salvatore vrgel okoli vratu vrv in jo zadrnil, ko pa je slišal nekoga prihajati, a je zadavljeni prijor še hropel, mu je s sekiro razklal glavo. Nato mu je pobral denar in odšel v samostan, kjer je hladnokrvno pojedel prijorjevo večerjo, nato odšel v nočno zabavišče «Amato», kjer je našel svojo izvoljenko.

Iz naročja in objema nočne pevke ga je drugo jutro iztrgala pravica...

To je avtentično poročilo o življenju in delovanju patra Salvatorja, seveda samo izvleček, ker vsega ne moremo niti priobčiti.

Ako je zašel pater Salvatore na nepačna pota, zašel je tja samo pod vplivom duhovniške vzgoje, ker od prvega dne, ko je stopil v šolo, je bil v samostanskih šolah, svoj prvi pouk je dobival pri katoliškem duhovniku. Njegov zagovor pred poroto je strašno obtožba te samostanske vzgoje, ki pokvarja najboljše ljudi!

In nad samostansko in duhovniško vzgojo izrekli so neapoljski ljudski sodniki strašno obsodbo, ko so obsodili patra Salvatorja, ker z ujim so obsodili vse one, ki so njega vzgajali in vzgojili!

Ste prehlajeni? Imate bolečine v prsilih? V grlu? Ali kašljate? Imate nahod? — Dober prijatelj v takih hudih dneh Vam je Fellerjev Elsafluid! 6 dvojnatih ali 2 veliki specialni steklenici 42 K. Državna trošarina posebej. Zagorski sok zoper kašelji in prsne bolečine 1 steklenica 9 K.

Slaba hrana Vam je pokvarila želodec? Fellerjeve prave Elsa-kroglice ga spravijo v red! 6 škatlice 18 K. Omot in poštnina posebej, a najceneje. Eugen V. Feller, Stubica donja, Elsa-trg št. 380, Hrvatska.

× **Iz dežele vrtnic.** Bolgarija se pač sme imenovati dežela vrtnic. Zlasti na južnem vzhodu Balkana, v okolici Kazanlika, se razprostirajo velikanske kulture vrtnic, posebno centifolij. Iz cvetnih listov se pripravlja dragoceno rožno olje — eterično olje, ki se razpošilja v vse dele sveta. Če je dobra letina, se pridela tamkaj do 3.000 kilogramov olja na leto. Da se dobi kilogram olja, je treba okoli 4.000 kg cvetnih listov. Cena je jako različna. Povprečna cena znaša za kilogram tega olja 2000 K. V strokovnih krogih so mnenja, da se le v orientalnem podnebju zamorejo vzgojiti vrtnice z zadostnim vonjem. Bolgarska kultura vrtnic in ž njeno združena industrija rožnega olja, ki na svetovnem trgu še vedno zavzema prvo mesto, pa je vsled dolgotrajne vojne zelo trpela. Lansko leto se je pridelalo le še 1600 kilogramov olja. Obseg nasadov vrtnic se je od 8100 hektarov znižal na komaj 6000 hektarov. Ker ni bilo izvoza, se nahaja v bolgarskih skladiščih še nad 8500 kg rožnega olja. Z enim delom skupila je Bolgarija plačala moko, katero je dobivala iz Amerike.

× **Žena prodala svojega moža.** Dogajalo se je in se še dogaja marsikaj, a kar se je zgodilo nedavno v nekem ameriskem mestu, to je čisto novo. Žena prodaja svojega moža, svojega dobrega možička, ki jo je osrečil s sedmimi otroki in s katerim živi nota bene v srečnem zakonu Gospa Lilliana Russell, stanujoča v Rocklandu, je našla novo sredstvo za izboljšanje materialnega stanja svoje rodbine. Njen mož je trčil s čevlji in zaslužil dosti denarja, da je prehranil rodbino, dokler ni postala prevelika. Število otrok se je povzpelo na sedem in sedaj je prišlo do rodbinske krize: kako naj se prehrani sedmorica otrok? Nekega dne je prišla gospa Russell na ženijalno idejo. «Poslušaj — rekla je svojemu možu — ti imaš samo 34 let, imaš lepe modre oči, divne zobe in goste kodrastne lase. Ali smo res tako neumni, da bi se vse to ne izkoristilo in si pomagali iz stiske? — Seveda smo neumni, pa bomo že kaj našli.» Zakonca sta razmišljala in nekoliko dni pozneje so ameriški časopisi objavili oglaš pod naslovom „Mož se proda“. Gospod Russell je bil torej na prodaj z vso svojo lepoto. Kdo ga kupi? Američanke, priložnost je divna! Razumljivo je, da so v stanovanje zakonske dvojice pridrvali še tisti dan reporterji mnogih časnikov in gospa je bila tako ljubezniva, da jim je dala intervju. «Imamo sedmero otrok, katerim ne moremo preskrbeti, kar jim je treba» je rekla. «Moj mož in jaz, ki mnogo živimo edena na drugega, se zaradi tega ubijava. Če vzame ženo z denarjem, so otroci rešeni. Jaz bom morala nekaj žrtvovati, a to me ne bo oviralo, da se odrečem možu. Moj mož je istega mišljenja. Zato sva sklenila, da se ločiva, če bo to kaj pomagalo. Najprej sva sklenila, da prirediva loterijo; vsaka srečka bi veljala pet dolarjev. To bi bilo najbolje. A postava ne dovoljuje takih stvari... Moj mož mora zaslužiti vsaj 100.000 dolarjev. Od te vsote bi dobil on tretjino, otroci in jaz pa ostalo. Teško nam je, da nas zapusti, a biti mora tako... ženo, ki dobi mojega moža. bo takoj uvedla, da jo on more osrečiti... A reporterji. Gospodje novinarji, vi gotovo veste, da se komedija ločitve hitro opravi... Vse to se zgodi samo zaradi otrok, veste, samo zaradi otrok!» In sedaj se ameriške ženske natecajo, katera bo dala več za moža gospe Russell, ki je voljna privoliti, da se loči in dopusti, da se njen možiček poroči s tisto damo, ki bo dala največ za Russellove otročke.

× **Fašisti.** „Nihil novi in mundo“. Ta stari izrek potrjuje močni pokret, ki se vrši sedaj v Italiji. Nacionalistično razvneto struja dela vladj resne preglavice. Dovedla je Italijo v državljansko vojno in resno potresla sestav in disciplino italijanske armade. Vsi resni krogi Italije obsojajo ta pokret in stoje na strani vlade, vendar je ta psihoza naroda tako jaka, da izgleda, kakor da je vlada ne zmore. Teško jo je razumeti in analizirati, samo pri-

merjati jo moremo s sličnimi pojavi v drugih državah. Spomnimo se „Boulanzisma“ v Franciji v 80 letih prejšnjega stoletja. Razvnel ga je general Boulanger, slično zmedena glava kakor d'Annunzio. Malo je manjkalo, da ni dovedel Francije, ki se je komaj opomogla od nesrečne vojne leta 1870-1871, do nove vojne z Nemčijo. Francoska vlada je morala napeti vse sile, da je pomirila razburjeno maso in preprečila novo narodno nesrečo. Isti pojav opazamo koncem prejšnjega stoletja v Angliji. Pod ministrom Chamberlainom se je razgrel agliski imperializem tako, da bi bil na mah najraje požrl cel svet. Burska vojna in fašodska afera z Francijo sta bili plod te psihoze. Vendar je Anglija imela vsaj nekaj dobička. — Angliji sledi Nemčija. Možje kakor Hindenburg, Tirpitz in Naumann so bili nosilci pokreta, ki so ga imenovali „das größere Deutschland“. Sanjali so o tem, da so Nemci od Boga pozvani, da zagospodarijo celemu svetu. Na takšne pojave spominjajo fašisti. Grof Sforza je imel nesrečno idejo, da spomni Lahe, da so velesila. Kakor ljudje, ki so od berača postali bogataši, mislijo, da je ves svet same zato ustvarjen, da ga vtaknejo v žep, tako so tudi italijanske mase izgubile vsako merilo in presodek, kaj morejo zahtevati in kaj ne, kaj zmorejo in kje neha njihova moč in kje prične tuja. Upati moremo samo, da se italijanski vladi posreči udušiti ta nevarni požar in lastni hiši, sicer pride lahko do nevarnih zapletljev s prizadetimi sosedi Italije.

× **Izbruh vulkana na Japonskem.** Iz glavnega mesta Japonske prihaja brzojavno poročilo, da je dne 22. decembra vulkan Asama-Yama na otoku Nipon začel silno bruhati. Pojavili so se najprej močni zemeljski sunki, potem pa je ognjenik začel bruhati žarečo lavo, ki je zasula več vasi. Škoda je ogromna. Število človeških žrtev še ni znano.

× **Katastrofalen potres v Argentini.** Po poročilih iz Južne Amerike je potres v argentinski provinciji Mendoza dne 16. t. m. povzročil veliko večja opustošenja, nego se je domnevalo. Več tisoč ljudi je bilo ubitih. Mnogo vasi je popolnoma uničenih. Tudi chilenska provinca Aconcagua je vsled potresa močno trpela. Tamkaj se je pojavilo šest novih vulkanov.

× **Kultura pred 80.000 leti.** V Predmestu pri Přerovu v južni Moravski so med izkopaninami našli te dni okostje predhistričnega človeka. V okolici Predmesta so odkrili tudi razne predmete, ki pričajo o kulturi teh predhistričnih prebivalcev. Okostje nam kaže tip, soroden s predhistričnim človekom, katerega okostje so našli v južni Franciji. Skelet, najden v južni Moravski, je najpopolnejši in najbolj ohranjeno okostje iz predhistrične dobe. Karakteristično je visoko čelo. A najvažnejše pri tem odkritju je veliko polje mamutovih skeletov, na katerem se je našlo nad 1000 ostankov teh živalij. Našlo se je nad 2000 dobro ohranjenih mamutovih zob, a bili so skrbno razvršeni, iz česar se da sklepati, da je človek sortiral te kosti. Zdi se, da ma-

mutovo meso pračloveku ni služilo za hrano, a kosti in zobe je uporabil kot material za svoje orodje. Takega orodja in posode se je našlo nad 4000 komadov, mnogo kuhinjske posode, žlic itd. Kultura pračloveka iz Predmesta datira 80.000 let pred Kristusovim rojstvom. Ta človek je bil izrazit umetnik. Kostni so okrašeni s kombiniranimi risarijami. Na nekem zobu je narisana žena. Žena je naga in tetovirana. Našlo se je več takih statuet. Najlepši komad je statueta mamuta, izrezana iz mamutovega zoba, ki se nahaja sedaj v deželni muzeju v Brnu. Doslej je to edini predmet, ki plastično prikazuje to ogromno žival in je izdelan od sodobnikov. Po vsem je soditi, da pračlovek iz Predmesta ni bil divji troglodit, marveč je s svojim umetniškim darom razodeval napredek človeškega rodu.

× **Dva grama radija za Pariz.** Pariški občinski svet je odobril kredit 2.500.000 frankov v svrhu, da se nabavi dva grama radija, ki se bo rabil v posebni novozgrajeni bolnici za venerične bolezni. Nakupljeni radij je prevzela posebna komisija v radio-terapevtskem zavodu.

× **Ekspedicija na Spitzbergen.** Oxfordsko vseučilišče pripravlja za prihodnje leto znanstveno ekspedicijo na Spitzbergen. Na Spitzbergen se podajajo učenjaki-zoologi, ki nameravajo proučevati tamošnje ptice in druge živali. Stroški v znesku približno 3.000 funtov se pokrijejo s prostovoljnimi donskimi.

× **Brezposelnost v Angliji.** Število nezaposlenih delavcev v Angliji čedalje bolj narašča. Doslej znaša število nezaposlenih nad 1 milijon. V parlamentu se živahno razpravlja o sredstvih, s katerimi bi se mogla ta strahna kriza povoljno rešiti za državo in za delavce. Socialistično in komunistično angleško časopisje grozi z revolucijo.

× **Žrtve pegavega tifusa.** Ukrajinski tiskovni urad objavlja po uradnih podatkih iz Moskve, da je v dobi od januarja do oktobra pretečenega leta zahteval pegavi tifuz v Ukrajini, sovjetski Rusiji in Sibiriji nad 8 milijonov človeških žrtev.

× **Kako star je človeški rod.** Na berlinski akademiji znanosti je te dni predaval profesor Penck o tem, kako dolgo že prebivajo ljudje na teritoriji današnje Nemčije. Po izvajanjih profesorja Pencka se je človek pojavil na področju Nemčije že v takozvani ledeni dobi. Prvi sledovi njegove navzočnosti so se ugotovili v najdeninah pri Heidelbergu iz zadnje dobe interglacialne periode. Človeški sledovi v mlajši ledeni dobi so dokazani z najdeninami v dolini Ilma in okolice Leipziga. Heidelbergski pračlovek, ki je živel v dobi, ko je nastalo Oderwaldsko gorovje, dokazuje z obliko svoje dolnje celjusti, da ima še precej živalski izraz. Iz mlajše ledene dobe se je našlo samo orodje tedanjih prebivalcev. Kakor vse kaže, je bil heidelberški človek podoben človeku, ki je v isti dobi živel v Franciji. Tedanjega človeka Francije že precej dobro poznamo, ker je bil izkopen v Franciji še dobro ohranjen skelet, imenovan „homo mousteriensis“.

Od konca interglacialne periode je preteklo najmanj 25.000 let. A ker so se našli razni ostanki človeka pri Kentu, po katerih se zamore sklepati, da je človek živel že pred ledeno dobo, je človeški rod gotovo mnogo starejši. Ker vsako živalsko pleme živi samo gotovo dobo, potem pa izumre, so nekateri pesimisti prišli na idejo, da se približuje konec tudi človeškemu rodu. Pričakujejo katastrofo, ki bi uničila človeški rod.

× **Cvetoče mladike pozimi.** Najbolje je, če se mladike odrežejo po Božiču. Zlasti priprave so česnje, španski bezeg, daphne mezereum in drugo. Vejice naj so dolge 30 do 40 centimetrov, popolnoma dozorele in dobro razvite in naj imajo čim več cvetnih popkov. Vejice, ki ne smejo biti odrezane ob prehudem mrazu, se postavijo v vazo, ki se dnevno napolni z mlačno vodo. Da se doseže čim enakomernjši

razvoj popkov, se pusti vaza teden dni v slabo zakurjenem in ne presvetlem prostoru ter se šele potem prenese v gorkejšo sobo in solčno svetlobo, ko se popki že nekoliko napnejo. Čez par tednov se prikaže krasno cvetje, ki nam pričara v sobo pomlad, četudi je zunaj še sneg in led. Razvijte se le cvetje, ne pa tudi listje. Cvetje se lahko dalj časa ohrani, če je vaza v hladni sobi in se ne izpostavlja solčni svetlobi. Dobro je tudi, če se vejica na spodnjem koncu vsak dan z ostrim nožem odreže in posodica dnevno zalije s svežo hladno vodo.

LES, hlode, trame, deske drva, oglje kupuje tvrdka F. Škrbec, trgovina z lesom Miklošičeva cesta št. 8/I (nasproti hotela Union).

Nekaj za Vas!

Racionalno negovanje lepote. Hočete li obraz in roke racionalno negovati, pege, mozolce odpraviti, grobo, hrapavo kožo mladostno in prožno napraviti, uporabljajte Fellerjevo pravo Elsa-obrazno in kožo obvarujočo pomado 1 veliki porcelanasti lonček 15— K. Elsa toaletne umivalne pastile 1 škatlica 10-50 K. Pomada za ustnice 2— in 4— K.	Prvovrstno naravno negovanje las. Rast las pospešuje, kožo na glavi krepeča, plešo in prerano osivelost preprečuje Fellerjeva prava Tanno-kina-pomada za rast las, 1 veliki porcelanasti lonček 15— K. Močno katranovo milo za glavo 14— K. Ogrska pomada za brke po 6— in 8— K. Neškodljiva olja za lase, orehovo olje mala steklenica 6— K, velika 30— K. Shampoo za umivanje las 4— K.
Ideal vseh mil je Fellerjevo Elsa lilijino mlečno milo 19— K. Tekoče lilijino mleko 12— in 15— K. Najfinjši glicerini 6— in 30— K. Vaseline po 3—, 6— in 12— K. Neškodljivi puder za obraz v vrečkah po 5— K. Barvilo, rdeče, za obraz, 10 pisem 20— K.	Najmočnejše francosko žganje najčista predvojna roba, manjša steklenica 15— K, velika 35— K. Elsa Kolonska voda v steklenicah 7— in 35— K.
Puder gospe, katera se v to razume, je pravi dr. Klugerjev Hega-puder, bel, roza, velike elegantne škatle 24— K.	Proti potenju telesa deluje zanesljivo Fellerjev Elsa sipalni prašek 1 škatlica 10-50 K.
Kurja očesa bradavice, trdo kožo, odpravljata brzo in temeljito Fellerjev turistiški oblič „Elsa“ v škatlah po 5— K in 7-50 K in Fellerjeva turistiška tinktura steklenica 10— K.	Kaj je „Elsa-Fluid“, to ve vsak! 6 dvojnatih ali 2 specialni steklenici 42— K.
Fini parfemi francoski, originalne steklenice 40— K; na tehtnico od 20— K naprej. Sachet (ovitek dišečega praška za perilo) 8— K.	Za usta in zobe! Hega zobni prašek s kisikom, 1 škatlica 20— K. Dr. Heiderjev zobni prašek 1 škatla 6— K. Elsa ustna voda 30— K, zobne krtalice od 20— K naprej.
Kaj se vsak dan potrebuje? Angleški oblič 2— K. Liziform 30— K. Popolni irigator, najboljši, 150— K. Pravi lizol 30— K. Kafra 3— K. Kafrne kroglice 5— K. Arnika 6— in 30— K. Po smrekovem gozdu dišeči parfem za sobe 35— K. Konjak 30— K. Malinov sok 30— K. Kina železnato vino 30— K. Esenca za rum 7— in 35— K. Kineški čaj na tehtnico od 3— K naprej.	Proti mrčesom kakor muham, bolham, stenicom, ščurkom, zanesljivo in temeljito deluje Elsa mrčesni prah, velika škatla 15— K. Tinktura zoper stenice 30— K. Naftalin od 2— K naprej.
Pri vprašanjih naj se prilože poštne znamke za odgovor.	Miši in podgane! Mišji strup 8— K. Strup zoper podgane 8— K in 10— K.
	Omot in poština se računa posebej, toda najceneje. Čim več se naenkrat naroči, tem manj dražje stroški to robo.
I. Naročila se adresirajo na: EUGEN V. FELLER, lekarna, Stubica donja, Elsatrg št. 360, Hrvatska.	

Delniška glavnica K 30.000.000	Jadranska banka :: Podružnica Ljubljana	Rezerva: okrog K 10.000.000
Centrala: Trst. Podružnice: Beograd, Dubrovnik, Dunaj, Kotor, Maribor, Metkovič, Opatija, Split, Sarajevo, Šibenik, Zadar, Ekspozitura Kranj.	Centrala: Trst. Podružnice: Beograd, Dubrovnik, Dunaj, Kotor, Maribor, Metkovič, Opatija, Split, Sarajevo, Šibenik, Zadar, Ekspozitura Kranj.	Centrala: Trst. Podružnice: Beograd, Dubrovnik, Dunaj, Kotor, Maribor, Metkovič, Opatija, Split, Sarajevo, Šibenik, Zadar, Ekspozitura Kranj.
Sprejema: Vloge na knjižice. — Vloge na tekoči račun in giro-račun proti najugodnejšemu obrestovanju. — Rentni davek plača banka iz svojega.	Eskontira: Menice, devize, vrednostne papirje itd. Izdaja: Čekke, uskaznice in akreditive na vsa tuja in inozemska mesta. Daje predujme: na vrednostne papirje in na blago, ležeče v javnih skladiščih. Daje trgovske kredite pod najugodnejšimi pogoji.	Prezema: Borzno naročila in jih izvršuje najkulantneje. Brzjavni naslov: Jadranska.
Kupuje in prodaja: Devize, valute, vrednostne papirje itd.		Telefon št. 257.

LJUBLJANSKA KREDITNA BANKA V LJUBLJANI Stritarjeva ulica št. 2. Podružnice v Splitu, Trstu, Celovcu, Sarajevu, Gorici, Celju, Mariboru in Borovljah; bančna ekspozitura v Ptuj.		
Delniška glavnica in rezerva okrog K 50.000.000— Telefon št. 257.	Sprejema vloge na knjižice in tekoči račun proti ugodnemu obrestovanju.	Kupuje in prodaja vse vrste vrednostnih papirjev, = valut in dovoljuje vsakovrstne kredite. = Brzjavni naslov: „Banka“.